

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav asijských studií

Bakalářská práce

Anna Šedá

Čhönjerok, jeho univerzum a kulturní inventář

Chönyerok, its universe and cultural inventory

Praha 2024

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miriam Löwensteinová, Ph.D.

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala vedoucí mé práce, doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D., za konzultace, odborné rady a velice cenné připomínky, především však za veškerý čas, trpělivost a vstřícnost, které mi při psaní práce věnovala.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 5. května 2024

Anna Šedá

Abstrakt

Předmětem této bakalářské práce jsou literární útvary *pchäsöl* a *jadam* řadící se mezi korejskou středověkou prózu. Práce je tvořena dvěma hlavními celky, přičemž první část je věnována vymezení těchto literárních útvarů z hlediska způsobu zápisu, produktivních témat a proměn, ke kterým v průběhu jejich existence docházelo. Zároveň přibližuje nejvýznamnější sbírky *pchäsöľü* a *jadamü* historických období Korjŏ a Čosŏn.

Druhá část se skládá z analýzy sbírky *Čchŏnjerok* s detailnějším zaměřením na časoprostor, typologii postav a kulturní inventář a následné minimalistické komparace se sbírkami *Ŏu jadam* a *Pchägwan čapki*.

Klíčová slova

Čchŏnjerok, Im Pang, pchäsöl, jadam, kulturní inventář, středověká literatura

Abstract

The subject of this bachelor's thesis are the literary forms *p'aesöl* and *yadam*, which belong to the Korean medieval prose. The thesis is divided into two main parts, the first part deals with the definition of these literary forms in terms of notation, productive themes and changes that occurred during their existence. The thesis also presents the most important collections of *p'aesöl* and *yadam* from the historical periods of Koryŏ and Chosŏn.

The second part consists of an analysis of the *Chŏnyerok* collection with more detailed focus on space-time, typology of the characters and cultural inventory, and a subsequent minimalist comparison with the *Ŏu yadam* and *P'aegwan chapki* collections.

Keywords

Chŏnyerok, Yim Pang, p'aesöl, yadam, cultural inventory, medieval literature

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	PCHÄSOL A JADAM	9
2.1	PRODUKTIVNÍ TÉMATA	12
2.2	VZTAH AUTOR-VYPRAVĚČ	14
2.3	VZTAH K REALITĚ.....	15
3	SBÍRKY A JEJICH AUTOŘI.....	16
3.1	SŎ KŎDŽŎNG	16
3.2	SŎNG HJŎN	18
3.3	JU MONGIN	19
3.4	Ŏ SUKKWŎN.....	21
4	IM PANG A JEHO SBÍRKA ČCHŎNJEROK	24
5	LITERÁRNÍ ANALÝZA DÍLA ČCHŎNJEROK	27
5.1	ČASOPROSTOR.....	27
5.2	POSTAVA A JEJÍ TYPOLOGIE.....	30
5.2.1	ÚŘEDNÍCI.....	31
5.2.2	LITERÁTI.....	35
5.2.3	STUDENTI A MLADÍCI.....	38
5.2.4	MNIŠI.....	40
5.2.5	MANŽELKY	41
5.2.6	KISÄNG.....	42
5.2.7	NEOBYČEJNÉ BYTOSTI	44
5.2.8	DÉMONI A DUCHOVÉ.....	47
5.3	KULTURNÍ INVENTÁŘ.....	49
5.3.1	NEBESA A PODSVĚTÍ.....	50
5.3.2	RELIGIÓZNÍ PŘEDSTAVY.....	52
5.3.3	ODĚVY, PŘEDMĚTY A ATRIBUTY	56
5.3.4	ČÍSLA	56
5.3.5	BARVY	57
5.3.6	ROSTLINY, ZVÍŘATA A KAMENY	58
6	LITERÁRNÍ KOMPARACE.....	59
6.1	PCHÄGWAN ČAPKI A ŎU JADAM VE VZTAHU K ČCHŎNJEROKU	59
6.2	ČASOPROSTOR.....	60
6.3	POSTAVY.....	60
6.4	PRODUKTIVNÍ TÉMATA	61
6.5	KULTURNÍ INVENTÁŘ.....	62
7	ZÁVĚR	64

8	ZDROJE.....	67
---	-------------	----

1 ÚVOD

Tato bakalářská práce se zabývá literárními útvary *pchäsöl* a *jadam*, jež se nacházejí spíše na okraji literatury, což je příčinou aktuálně poměrně omezeného zkoumání i velmi střídmych zmínek v rámci literárních příruček. Tato práce si klade za cíl přiblížit tyto doposud spíše opomíjené útvary, zabývá se tedy jejich původem, způsobem zápisu i proměnami ve vztahu k autorům i čtenářům, ke kterým docházelo po staletí jejich existence.

Struktura práce odpovídá tradiční koncepci, skládá se tedy ze dvou celků – teoretického a analytického. První část, jež je teoretická, vymezuje a blíže vysvětluje pojmy *pchäsöl* a *jadam*, které stojí na pomezí mezi historickou literaturou a fikcí. Nastiňuje jejich vývoj a postupné proměny v historii korejské literatury, přibližuje jejich vztah k historické skutečnosti i na opačné straně stojícím atributům fikce a folkloru, jež se v těchto literárních útvarech mísí. Zabývá se také formální stránkou textů, vztahu mezi autorem a vypravěčem a s ním spojeným vztahem textů k realitě. Následně se věnuje nejslavnějším sbírkám *pchäsölu* a *jadamu* doby Čosön i jejich autorům, Sö Kōdžōngovi, Sōng Hjōnovi, Ŏ Sukkwōnovi a Ju Monginovi, kteří patří mezi významné literáty své doby. Závěrem teoretické části je samostatná kapitola věnovaná Im Pangovi, literátovi přelomu 17. a 18. století, a jeho dílu *Čchōnjerok*, jež je předmětem zkoumání v analytické části této bakalářské práce.

Druhá část práce je praktická a pracuje s nepříliš rozsáhlou sbírkou *jadamu Čchōnjerok*. Při analýze korpusu celkem 66 anekdot se soustředím na tři konkrétní kategorie, jimiž jsou časoprostor, postavy a kulturní inventář. Na základě této metody se tedy snažím přiblížit autorem vymezený časoprostor a jeho roli v textu, sestavit typologii postav jež v anekdotách figurují a představují zobecňující typy, a nakonec též nastínit kulturní inventář a návratné motivy prolínající korpusem. Závěrem analytické části je uzavření minimalistické literární komparace tohoto díla se dvěma dalšími sbírkami, jmenovitě *Pchägwan čapki* a *Ŏu jadam*, přičemž porovnání těchto děl vychází z již zmíněných analyzovaných okruhů.

Korejská jména, jež jsou zapisována v pořadí rodové – vlastní jméno, jsou v práci uváděna standardní českou vědeckou transkripcí, při prvním výskytu jsou doplněna o čínské znaky a relevantní informace. Názvy děl jsou uváděny v českém překladu opět s doplněním o českou vědeckou transkripci a čínské znaky, případně dataci, pokud není uvedena v samotném textu práce. Ukázky převzaté z originálních děl cituji ve svém vlastním překladu z korejštiny, v případě, že bylo dílo přeloženo do českého jazyka, je citovaný úryvek převzatý z dostupného překladu.

2 PCHÄSÖL A JADAM

V kontextu korejské literatury se *pchäsöl* a z něj o něco později vycházející *jadam* řadí mezi středověkou prózu. Jedná se o převážně krátké anekdoty¹ psané klasickou čínštinou *hanmun*, jejichž autory jsou literáti z nejvyšších vrstev korejské společnosti. Texty a sbírky, které můžeme označit pojmem *pchäsöl*, vznikaly již v období Korjŏ (918-1392) a tradice v jejich psaní pokračovala i v následující éře Čosŏn (1392-1910). Obzvláště produktivní bylo pro *pchäsöl* 12. a taktéž 15. století, přičemž v prvním ze zmíněných období mu bylo přisouzeno jeho aktuálně užívané označení.²

Kořeny *pchäsölu* sahají do Číny, kde patrně sloužil jako nástroj pro shromažďování a zápis lidové slovesnosti tradované ve městech i na vesnicích. Záznamy ústní lidové tvorby v korejském prostoru, jež *pchäsölu* předcházely, se mnohdy zcela nedochovaly, nebo zůstaly k dispozici pouze jejich fragmenty jakožto součást jiných děl. Tímto způsobem jsou dochovány kupříkladu některé části ze sborníku nazvaného *Suidžŏn* (殊異傳), kolem kterého panuje mnoho nejasností spojených s autorstvím i datací díla.³

Pchäsöl ani *jadam* nedisponují žádným ustáleným a uceleným souborem pravidel, jež by je v rámci literatury vymezovala od jiných literárních útvarů a žánrů, a jimiž by se literáti při jejich tvorbě mohli či měli řídit. Při každém pokusu o definování se dá vycházet pouze z významu znaků, které názvy obsahují: slabika *pchä* (稗) v sobě nese faktickou drobnost, ale i nevýznamnost, ja (野) cizost a neotesanost, *söl* (說) a *dam* (談) jsou pak vyprávění tradovaná ústně.⁴

Není zcela jasné, zda je možné *pchäsöl* považovat za samostatný žánr, jelikož postrádá bližší vymezení a specifikování pravidel pro zápis. Taktéž stojí mimo vysokou literaturu (*mun*), do níž spadající žánry lze zřetelně roztřídit do jednotlivých kategorií s předepsanými rétorickými a formálními pravidly i klišé. Ostatní literární útvary, tedy včetně *pchäsölu*, ovšem nejsou mnohdy dostatečně definovány, navíc texty kombinují aspekty vypůjčené z vícero žánrů.

---

¹ Ve svojí práci používám pro texty řadící se k *pchäsöl* a *jadam* český ekvivalent „anekdota“. Nejedná se sice o výraz, jenž by byl k původním termínům přímo synonymním, avšak jejich podstatě se z literárních pojmů užívaných v českém jazyce blíží nejvíce.

² LÖWENSTEINOVÁ, Miriam. Pchäsöl. Na cestě k fikci?. In: LABUS, David a Miriam LÖWENSTEINOVÁ. *Tradice a Proměny: Mýtus, historie a fikce v Asii*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014, s. 213. ISBN 978-80-7308-515-5.

³ Ibid., str. 214

⁴ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam, ed. *Čítanka klasické korejské literatury*. Praha: Nová vlna, 2020, s. 135. ISBN 978-80-88343-09-7.

Na *pchäsöl* samotný se pak nahlíží jako na útvar nacházející se spíše na periférii literatury⁵, ovšem díky vysokému společenskému statusu svých autorů a jejich osobním vkladům v podobě komentářů a předmluv není vnímán jako okrajový.⁶

Pchäsöl je řazen k literatuře neoficiální a lze jej považovat za jakýsi přechodný stupeň na hranici mezi historickou literaturou a fikcí, tedy ležící na pomezí oficiálních textů a literatury neoficiální. Stále představuje úzkou návaznost na historii, avšak kvůli přítomnosti folklorních a fikčních prvků jej není možné označit za historickou prózu. Nicméně některé z vnějších atributů textů, například častá tendence specificky vymezovat období a místo konání děje, časová posloupnost v řazení jednotlivých textů, či autorské komentáře, na aspekty oficiálních historických děl odkazují. Autoři při psaní vycházeli ze skutečné historie i své současnosti a uchylovali se k již dobře známým faktům, příběhům, historickým událostem i osobnostem, na nichž stavěli své historiky, ovšem podávané novými, neotřelými úhly pohledu. Stejně tak však *pchäsöl* nelze považovat za čistý folklor, jelikož byl pro folklor typických aspektů svými autory zbaven a jediné, co jej s ústní lidovou slovesností stále pojí, jsou náměty jednotlivých, zvláště pozdějších historek.⁷

Pchäsöl byl již od svých počátků literaturou, jíž se věnovali uznávaní literáti své doby. Mezi autory se tak objevují slavná jména jako I Kjubo (李奎報, 1168-1241), I Illo (李仁老, 1152-1220) či I Čehjön (李齊賢, 1287-1367), jejichž díla jsou obsahově různorodá a čítají kupříkladu příběhy s historickými náměty či *sihwa*, tedy drobnými texty, jejichž ústředním tématem jsou básně a jejich autoři. Vzhledem ke společenskému postavení literáta však nebylo vhodné, aby se věnoval psaní jiné než vysoké literatury, což v případě *pchäsölu*, jenž je vnímán jako literatura autory psaná z dlouhé chvíle a pro ukrácení dlouhých chvil svých čtenářů, bylo kompenzováno navázáním na oficiální historii a výraznou složkou didaktičnosti, kterou vyzdvihovali samotní autoři.⁸ Právě díky zakomponování těchto střípků výchovnosti bylo literátské autorství u *pchäsölu* mnohdy obhajitelné.

I přesto, že v 15. století za vlády krále Sedžonga (世宗, vl. 1418-1450) vznikl *hangül* jakožto jednodušší způsob zápisu korejštiny, se literáti až do konce Čosönu uchylovali k psaní pomocí klasické čínštiny, důsledkem čehož byla literatura čitelná pouze pro nejvyšší vrstvy, byť pouze jim výhradně určena nebyla. Nicméně *hangül* nepopíratelně přispěl ke zpřístupnění

---

⁵ Jelikož jsou *pchäsöl* i *jadam* považovány za okrajovější literární útvary, nebývá jim v literárních příručkách a sbornících ponecháno příliš prostoru. Stejně tak není mnoho akademiků, kteří by se jimi přímo zabývali, podrobnějšímu zkoumání se ve svých pracích věnují především Dmitrij D. Jelisejev, Miriam Löwensteinová, Peter H. Lee, nebo Vladimír Glomb.

⁶ Löwensteinová, 2014, str. 214-215

⁷ Ibid, 2014, str. 214-218

⁸ KIM, Hung-gyu. *Understanding Korean Literature*. Routledge, 1997, s. 137. ISBN 9781563247743.

literatury široké veřejnosti, která klasickou čínštinu neovládala, a obdobně umožnil tvořit literaturu i osobám stojícím mimo vzdělánecké kruhy, čímž se rozšířilo spektrum autorů i témat. Ta se již neomezovala pouze na literátskou společnost, ale byla odrazem toho, co si žádala široká veřejnost.⁹ Postupem času pak přirozeně docházelo k rozštěpení historek do dvou kategorií, na jedné straně těch, jež byly psány uznávanými literáty pro vysoké vrstvy, na straně druhé stály prostší anekdoty z per učenců nižšího stupně či obyčejných lidí.

Nelze ovšem říct, že by texty psané klasickou čínštinou a *hangülem* stály v opozici, spíše se ve svojí koexistenci doplňují a vzájemně inspirují.¹⁰

Pchäsöl následně v období pozdního Čosönu, konkrétně během 17. až 19. století, vyplynul v odlišný literární útvar nesoucí označení *jadam*, přičemž pojmenování byla po určitou dobu používána ekvivalentně.¹¹ Po formální stránce byly oba tyto útvary obdobné, i v případě *jadamu* se jednalo o krátké anekdoty a historky z per literátů, jež byly zapisovány klasickou čínštinou. *Jadam* se však od *pchäsölu* liší z hlediska obsahu, který se již nesl ve znamení odklonu od historického základu a zřetelnější deklaraci příběhů jako zábavných.

Tyto vysloveně humorné anekdoty nemají s historickou skutečností většinou mnoho společného, přestože stále používají zpřesnění, typická pro historickou literaturu, tj. zařazení do času a prostoru. Příběhy, jež posloužily jako zdroj pro tyto texty byly kompilátory sesbírány na místních tržištích, na vesnicích i v ulicích měst, kde si lidé krátili dlouhou chvíli jejich vypravováním.¹² Šlo tedy předně o příběhy oddechové, zábavné a něčím zajímavé, přičemž sběratelé nedbali na jejich faktickou pravdivost. Původ *jadamů* tak sahá do lidového vyprávění a nejnižších společenských vrstev.¹³ Kompilátoři následně rozsahem drobné historky a anekdoty zaznamenávali, což dalo vzniknout mnoha sborníkům s velmi pestrobarevnou škálou témat.

Výjimečnost *jadamů* spočívá taktéž v tom, že obsahují údaje, které není snadné jinak dohledat. Konkrétně přinášejí vhled i do nižších vrstev čosönské společnosti a těžkostí, se kterými se potýkala. Nevěnují se pouze privilegovaným lidem a konfuciánským zásadám a pravidlům, ale hovoří o obyčejných měšťanech, vztazích, milostných pletkách, mísí svět lidí

---

⁹ PETTID, Michael; EVON, Gregory a PARK, Chan (ed.). *Premodern Korean Literary Prose: an anthology*. -. New York: Columbia University Press, 2018, s. 38-39. ISBN 9780231165815.

¹⁰ Ibid., str. 39

¹¹ Löwensteinová, 2020, str. 135

¹² KIM, 1997, str. 154

¹³ LEE, Peter H. *A History of Korean Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 268. ISBN 0-521-82858-9.

s prostory a postavami mimo něj. Lze z nich tedy vyčíst tehdejší vnímání světa i synkretické představy.¹⁴

Ve vývoji žánru sehráli velmi zásadní roli sami kompilátoři. Sběrem a zápisem lidového vyprávění se oprostili od do té doby předeepsaných a ustálených forem vypravování, jimiž se při vlastní tvorbě řídili.¹⁵ V neposlední řadě je třeba zmínit, že na počátku je zapisovali a stylizovali vysocí úředníci, na konci dynastie už pouze vypravěči pocházející z nižších literátských vrstev, nebo i *čunginů*¹⁶. Vypravěči se ve městech hojněji objevovali během poměrně poklidného 18. století, kdy v důsledku rozvoje měst a městské kultury proudilo branami množství rozmanitých typů lidí a jejich přítomnost usnadňovala shromažďování lidových vyprávění.

Oba tyto literární útvary tedy prošly poměrně dlouhým vývojem, jenž probíhal kontinuálně po několik staletí. Během této dlouhé cesty přirozeně došlo k proměnám v procesech jejich tvorby i námětech, kterými se autoři inspirovali. Díla, jež byla psána a kompilována vysokými literáty pro literátské kruhy a kladla důraz na přítomnost výchovných prvků, se v kontextu rozvoje společnosti a měst přeměnila ve sbírky, jejichž autoři pocházeli ze všech gramotných společenských vrstev a nevyhýbali se nízkým tématům, která konvenovala široké veřejnosti.

2.1 PRODUKTIVNÍ TÉMATA

Pchäsöl je do 16. století literaturou, již píší vysocí literáti pro vysoké literáty, čemuž odpovídá tematické zaměření textů obsahující prvky didaktičnosti, filozofie či historie. Přítomnost elementů zábavné literatury je pak možné vypožorovat v anekdotách Söng Hjöna (成俔, 1439-1504), jehož texty jsou již odlehčenější a některé jeho cykly lze označit za humorné. Díky rozkvětu měst, navyšujícímu se počtu vypravěčů a jejich rostoucí popularitě, a do jisté míry i rozvoji literatury psané v korejštině, byla literatura zpřístupněna širší veřejnosti. I v závislosti na jejím vkusu tedy došlo k posunu v námětech literární tvorby. Převládají tak historiky o věcech bezvýznamných a obzvlášť velké oblibě se těší anekdoty obskurní a taktéž vysloveně obscénní, hraničící s pornografií.

Sbírky *pchäsölů*, jež samotnými autory nejsou deklarovány jako oddechové, tematicky korespondují s objekty zájmu vysokých literátů, kteří zapisují to, čemu přikládají dostatečnou důležitost, aby tyto informace předávali skrze svá díla dále. Obsahují tedy zajímavosti velmi

---

¹⁴ Pettid, 2018, str. 162-163

¹⁵ Lee, 2003, str. 268

¹⁶ Pojem *čungin* označuje v obdobích Kotjō i Čosön střední vrstvu obyvatel hlavního města, kteří nepatřili k aristokracii, ale byli svobodní. Do této vrstvy se řadí lidé s odborností, tedy například tlumočníci, právníci, lékaři, či geomanti. Její značnou část pak tvoří také obchodníci.

širokého spektra od vyloženě žádoucích, kam bychom zařadili *sihwa*, literátské úvahy, drobné eseje, často protkané etnografickými postřehy, popisují města, tehdejší kulturu včetně svátků, společenských zvyků a tradic, hovoří o mnohých profesích, přičemž se neomezují jen na učence, teoreticky se věnují pěstování plodin a mnohým dalším obyčejným záležitostem. Četné jsou též historické texty, jež se snaží dějinné události uvádět na pravou míru, či zprostředkovávají něco, čemu se zatím nikdo přílišně nevěnoval. Historické náměty v sobě nesou pokaždé hodnotící prvky, věnují se předně panovníkům a významným literátům korejské historie a mapují jejich činnost a zásluhy.¹⁷ Tento typ anekdot je také poměrně cenným zdrojem informací dokreslujících šablonovité dějiny.

V případě drobných nevážných a humorných anekdot se setkáváme s dvěma hlavními typy. Prvním z nich jsou historky, jejichž děj je zcela zasazen do světa lidí, a nevyskytují se v něm žádné prvky nadpřirozena. Takovéto anekdoty se věnují předně interakcím obyčejných lidí či společenským problémům. Velmi produktivním tématem je přirozeně láska, nejčastěji mezi mladým párem, který ovšem čelí mnohým překážkám, mezi něž patří například nerovný původ milenců či zbabělost mladíka. Ne vždy mají tyto anekdoty šťastný konec, nezřídka končí smrtí dívky, jež si raději vezme vlastní život, aby zachránila svoji čest. K milostným anekdotám bezpochyby patří i množství více či méně explicitně vulgárních historek, jejichž tématem je svádění a milostné hrátky. Objektem mužského chtíče jsou zde nejčastěji *kisäng*¹⁸ či vdané ženy, které je uhranou svojí krásou. Vdané ženy zpravidla svádění podlehnou, vychytralé *kisäng* naopak sprádají léčky a takové anekdoty končívají zostuzením mužské postavy. Tomu jsou vystaveny nejen nejvyšší vrstvy, ale týká se též mnichů i dalších oblíbených postav těchto próz.

Poměrně častým námětem je také zachovávání cti. Ženy a dívky bojují za svoji čest, již se snaží uchránit před chlípnými muži, které se raději snaží dohnat k vdavkám. Synové a dcery pak často bojují o zachování cti celé své rodiny. Naopak mužská čest v anekdotách mnohdy trpí, což mají na svědomí manželky semetriky, které mužům nahánějí hrůzu, a také rozverné, ale prohnané *kisäng*.

Kromě výše zmíněných motivů se v textech opakovaně objevuje sociální tematika, kdy autoři pracují s hierarchií korejské společnosti a vztahy, jež jsou udávány konfucianismem. Vyskytují se tak příběhy s poselstvím, že nízký původ člověka, pokud je obdařen moudrostí, neznamená nepřekonatelnou překážku k získání vysokého úřadu i bohatství. Velmi produktivní

---

¹⁷ Löwensteinová, 2014, str. 218-221

¹⁸ V korejské společnosti spadaly do vrstvy *čonmin*, tedy mezi tzv. zavržené. Jednalo se o společnice, nikoli však prostitutky. Jejich úkolem bylo dělat společnost úředníkům vládnoucí třídy i samotným panovníkům. Od útlého věku se učily různým druhům umění – malbě, zpěvu, hře na hudební nástroje i skládání básní.

je boj dobra se zlem a trest stíhá provinilce bez ohledu na společenský status. Mnohdy bývají nejvyšší společenské vrstvy satirizovány ve smyslu porušování základních pravidel.

Druhá kategorie sestává z drobných anekdot, v nichž se mísí lidský svět se světy stojícími mimo něj. Lidé se tak dostávají například do světa nesmrtelných a podsvětí, nebo se naopak ve svém vlastním světě mohou setkat s nesmrtelnými, nebešťany, duchy a démony.

Právě cestování do jiných světů se napříč sbírkami objevuje velice často a jeho význam spočívá především v poměrně podrobném vykreslení tehdejších představ o těchto světech. Autoři umně líčí dechberoucí krásu sídel nesmrtelných, jimž se nemohou rovnat ani královské paláce, nebo navozují strach popisováním utrpení při vstupu do podsvětí, kde vládne Jama, který po zásluze trestá všechny hříšníky.

Nezřídka pak mezi obyčejným měšťanstvem žijí neobyčejné osobnosti, které ovšem svým vzhledem vyčnívají jen zřídka. Rodí se zázračná dítka obdařená výjimečnými schopnostmi, ze kterých se později stávají hrdinové, ve městech se skrývají dobří i zlí mágové, některé postavy umějí předpovídat budoucnost, což mnohdy zachraňuje ne jeden život, nebo vědí, co se děje v daný moment, ale na míle daleko. S kouzly a čárami se pak pojí návratné téma proměn. Lidé se v těchto anekdotách vlastním či cizím přičiněním proměňují do podoby rozmanitých zvířat od tygra až po vepře.

V hojném počtu se ve sbírkách objevují taktéž anekdoty o duších a démonech. Zákeřní démoni beroucí na sebe lidskou podobu škodí a roznášejí nemoci, nebo jako krásné dívky svádějí mladíky, nutno ovšem podotknout, že zřídka kdy úspěšně. Duchové pak například osidlují prokleté domy obestřené zlou magií, kterou se lidé snaží všemožně zlomit.

Na pomezí obou kategorií pak stojí snové anekdoty, ve kterých protagonista upadá do spánku, v němž se setkává se zemřelými předky, přáteli či historickými postavami. Obsah snu má poté přesah do protagonistovy skutečnosti – pomáhá mu řešit úskalí, s nímž se potýká, nebo jej naopak stíhá trest za jeho provinění.

Jak již bylo zmíněno v úvodní kapitole, mnohé texty v sobě nesou prvky didaktičnosti. Z valného množství anekdot, bez ohledu na to, zda se odehrávají ve skutečném světě lidí či nikoli, lze tedy vyčíst poučení, které autor do textů zakódoval.

2.2 VZTAH AUTOR-VYPRAVĚČ

Kompilátoři a autoři obou žánrů opatřovali texty osobními vstupy, jejichž smyslem bylo předně osvětlení účelu, respektive významu jednotlivých textů, autor tedy poukazuje

na to, co považuje za nezanedbatelné a dovysvětluje, co by mohlo zůstat nepochopeno či opomenuto.

S ohledem na původ anekdot v lidovém vyprávění však autoři zastávali také funkci svědka s cílem ve čtenáři navodit dojem pravdivosti těchto až neuvěřitelných historek. Pasují se do role přímých účastníků či kladou důraz na důvěryhodnost svých zdrojů.¹⁹ Jelikož byli autoři zpravidla konfuciáni, kteří byli ovlivněni týmiž morálními zásadami a společenskými pravidly, nevyhnuli se leckdy kvůli snaze o didaktičnost textů posunutí až překroucení původních ústně tradovaných verzí příběhů.

2.3 VZTAH K REALITĚ

Ve sbírkách se s ohledem na vztah k historické skutečnosti zpravidla objevuje několik odlišných typů povídek. Jelikož jednotlivé historicky oscilují mezi skutečností a fikcí, je možné je roztrždit do následujících podskupin: historicky stojící na reálném základu, v nichž figurují historické postavy; příběhy stojící na pomezí skutečnosti a fikce, v nichž autoři pracují s historickou skutečností, kterou ovšem dokreslují fikčními prvky; a historicky, které jsou zcela smyšlené, bez jakéhokoli napojení na realitu.²⁰

Autoři své příběhy zasazují na skutečná místa, geograficky se většinou nedostávají mimo korejský, případně čínský prostor. Pokud se vydají mimo lidský svět, jedná se především o snová vyprávění, v nichž postavy upadají do polobdělého stavu či do snu, jehož prostřednictvím se dostávají například do světa nesmrtelných.²¹ Velmi častá je tendence vymezit u daného příběhu specifický časoprostor, který ovšem pro děj nenese žádný hlubší význam a slouží tedy pouze jako zástupný.

U anekdot přímo založených na historických událostech, v nichž se objevují skutečné významné postavy korejských dějin, je napojení na realitu zcela zřejmé. Ovšem lze je vyzorovat i u pozdějších *jadamů*, u nichž již aspekt historické skutečnosti není tak zřetelný. Vztah k realitě je též patrný v typologii postav, jež vznikla na základě opakujícího se souboru vlastností a charakteristik skutečných osob a se kterou autoři v žánru *jadam* umně pracují.

---

¹⁹ Löwensteinová, 2014, str. 230

²⁰ Lee, 2003, str. 268

²¹ Löwensteinová, 2014, str. 230

3 SBÍRKY A JEJICH AUTOŘI

V rámci literárních útvarů *pchäsöl* a *jadam* vzniklo nespočet sbírek více či méně známých autorů. U *pchäsölu* uvádím jako příklad díla, jejichž autory jsou přední literáti 15. století, jmenovitě Sö Kōdžōng (徐居正, 1420-1488) a Sōng Hjōn. V případě *jadamu* lze pak zdůraznit tři slavné sbírky, jejichž neméně slavnými a uznávanými autory jsou osobnosti literátské vrstvy období Čosōn – Ju Mongin (柳夢寅, 1559-1623), Ŏ Sukkwōn (魚叔權, konkrétní datace není známa) a Im Pang (任墜, 1640-1724). Jelikož je Im Pangova sbírka *Čchōnjerok* předmětem analýzy této bakalářské práce, jeho životu a dílu se věnuji v samostatné kapitole.

3.1 SŎ KŎDŽŎNG

V 15. století byl bezpochyby jedním z největších literátů, jeho vzdělání a hluboké znalosti zasahovaly do mnoha různých oblastí včetně historie, geografie, astronomie, geomancie²² či medicíny. Sö Kōdžōng zaznamenal velké úspěchy při skládání úřednických zkoušek a následně za svůj život vystřídal mnoho různých hodností, jejichž status se s jeho postupujícím věkem zvyšoval. Například roku 1476 byl jmenován do funkce *wōndžōpsa* (遠接使), jehož odpovědností bylo přijímat delegace z Číny a starat se o ně po celou dobu jejich pobytu na Korejském poloostrově. Sö Kōdžōng také předsedal mnoha civilním zkouškám, na které sám dohlížel, a upozorňoval na talenty. Během svého přes čtyři dekády trvajících působení v politické sféře sloužil celkem šesti panovníkům.^{23 24}

Sö Kōdžōng je považován ze vynikajícího literáta a oceňován je též pro nepopiratelné básnické nadání. Když roku 1460 absolvoval spolu s poselstvem tributární cestu do Číny, účastnil se tamní soutěže v poezii, v níž údajně ohromil svým talentem.²⁵ Sö Kōdžōng se podílel na tvorbě mnoha důležitých encyklopedických děl a jako vrchní kompilátor stojí za vznikem jedněch z nejvýznačnějších děl spadajících do období raného Čosōnu, která byla vytvořena na příkaz jednotlivých panovníků počínaje králem Sedžoem (世祖, vl. 1455-1468). Mezi ně se řadí například v roce 1485 dokončené anály *Zrcadlo korejské historie* (*Tongguk*

---

²² Geomancie (pchungsu, 風水), je metodou či disciplínou, jež analyzuje a interpretuje znaky na zemi. Bere v úvahu rysy krajiny, jež v sobě nesou duchovní vliv na úrovni jednotlivců i celých dynastií. Vychází z premisy, že je třeba respektovat řád nebes a pozemské uspořádání by mělo být jeho odrazem.

²³ Jmenovitě chronologicky: Sedžong (世宗, vl. 1418-1450), Mundžong (文宗, vl. 1450-1452), Tandžong (端宗, vl. 1452-1455), Sedžo (世祖, vl. 1455-1468), Jedžong (睿宗, vl. 1468-1469), Sōngdžong (成宗, vl. 1469-1494)

²⁴ 서거정 (徐居正). Online. *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture*. 2001. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0027569>. [cit. 2024-02-06].

²⁵ Ibid.

tchonggam, 東國通鑑) zaměřené na historii Koreje, *Antologie korejského písemnictví* (*Tongmunsŏn*, 東文選) z roku 1478 a o tři roky pozdější *Zrcadlo korejské geografie* (*Tongguk jŏdži sŏngnam*, 東國輿地勝覽), jež mapovalo geografii země a vzniklo na příkaz krále Sŏngdžonga (成宗, vl. 1469-1494).²⁶

Z osobní Sŏ Kŏdžŏngovy tvorby, jejíž vznik nebyl iniciován dvorem, lze vyzdvihnout *Zápisky štětcem* (*Pchilwŏn čapki*, 筆苑雜記; 1486), *Rozpravy o korejských básnících* (*Tongin sihwa*, 東人詩話; 1474) a *Veselá vyprávění z éry Velkého míru* (*Täpchjŏng hanhwa kolgedžŏn*, 太平閑話滑稽傳; 1477).²⁷ Poslední zmíněná je sbírkou obsahující historiky týkající se slavných osobností, různé legendy či anekdoty o historických událostech a taktéž anekdoty humorné. Přesto však nelze tvrdit, že se jedná o sbírku oddechovou, která by měla pobavit, jelikož cílem většiny textů je předně poučení. *Kolgedžŏn* funguje také jako doklad o příbězích, které ve společnosti 15. století kolovaly ústně.²⁸

Sŏ Kŏdžŏng se ve své literární tvorbě věnoval mnoha geografickým a historickým kompilacím, které jakožto díla oficiální a zakázky dvora podléhaly striktním pravidlům. V jeho osobní tvorbě, jež čítá právě *Pchilwŏn čapki* a *Kolgedžŏn*, při jejichž tvorbě měl literát mnohem volnější ruku, je možné vidět aspekt subjektivity, jelikož zahrnují jeho osobní názory a úvahy. Stále se ovšem nejedná o díla určená široké veřejnosti, Sŏ Kŏdžŏng je tvoří předně pro literátskou vrstvu, z níž také čerpá pro svoji tvorbu. Historek, které bychom mohli označit za humorné, je tedy v jeho díle stále střídme množství, texty si zachovávají střízlivost a úroveň, což je důsledkem toho, že získává inspiraci z literátských kruhů a také z materiálů, které nezařadil do svých oficiálních kompilátů. Jedná se tedy o dlouhodobý proces, jenž vyústil ve vznik anekdot *pchäsŏl*, nikoli spontánní okamžité tvoření.²⁹

Pro porozumění tvorbě a aspektů *pchäsŏlu* vznikajícího v raném Čosŏnu je pro nás důležitá především jeho sbírka *Pchilwŏn čapki*, kterou dokončil roku 1486. Dílo je rozděleno do dvou částí různé délky, které dohromady obsahují 173 kapitol, a je taktéž opatřeno doslovem a třemi předmluvami od různých autorů včetně Sŏ Kŏdžŏngova synovce, jenž za jeho vydáním stojí. Přítomnost těchto aspektů nám ukazuje snahu tehdejších učenců obhájit Sŏ Kŏdžŏngovo autorství takového textu, ačkoli Sŏ Kŏdžŏng se vlastní tvorbu těchto anekdot nikterak hájit nepokouší.³⁰ Ve sbírce je zřetelné roztrídění historek do kategorií na základě tématu, kterým

²⁶ Löwensteinová, 2020, str. 136

²⁷ Ibid., str. 136

²⁸ Pettid, 2018, str. 164

²⁹ Löwensteinová, 2014, str. 218-221

³⁰ Ibid., str. 219-221

se zabývají. Vzniká tak kategorie věnující se básníkům a básním, tedy již dříve zmíněné *sihwa.*, v dalším tematickém celku jsou přítomny texty týkající se historických skutečností, jež jsou řazeny chronologicky. Zde Sō Kōdžōng objasňuje některé historické události již od počátku korejských dějin, které odvozuje od Tanguna³¹, srovnává korejskou historii a význačné osobnosti s čínskými dějinami, část věnuje též vládě jednotlivých panovníků a významným učencům. V poslední z kategorií Sō Kōdžōng ponechal historiky, které bychom mohli označit za oddechové.³²

Texty této sbírky jsou stále cíleny na literátské vrstvy, které jsou pro mnohé z historek také inspirací. I přes neoficiálnost textu je vše podáváno pohledem literáta, který se drží určitých pravidel a norem, nesnaží se čtenáře šokovat. Spíše zpřesňuje a doplňuje, co již bylo zapsáno, přičemž se odráží od všeobecných znalostí, které by čtenáři měli mít. I v případě *Pchilwōn čapki* se jedná o informace a témata, ne však nízka, která neměla nebo nemohla být součástí děl oficiálních. Takovéto dílo poskytlo anekdotám prostor a mohly tak být uchovány pro následující generace.

3.2 SŎNG HJŎN

Mezi velké literáty 15. století patří také Sōng Hjōn, jenž byť lehce slávou zaostával za Sō Kōdžōngovou, mezi ostatními literáty svými schopnostmi vynikal. V době vlády krále Sedžoa, když bylo Sōng Hjōnovi 23 let, úspěšně složil úřednické zkoušky a obdobně jako již zmíněný Sō Kōdžōng i on za svůj život vystřídal mnoho různých významných funkcí, mj. byl guvernérem provincií Kangwōn či Kjōngsang. Stejně jako mnozí další učenci se opětovně vydával na cesty do Číny a svoje první putování absolvoval se starším bratrem do hlavního města. Sōng Hjōnovi byla též později přidělena úřední funkce, jež přímo znamenala účast na tributárních výpravách do Číny.³³

Sōng Hjōn byl velice talentovaný v mnoha různých oblastech. Kromě literatury se věnoval především hudbě, v níž měl hluboké znalosti. Díky tomu byl pověřen zkomponováním *Pravidel hudební nauky* (*Akhak kwebōm*, 樂學軌範), tedy encyklopedie hudby, jež patří mezi oficiální kompilace a její sestavení bylo iniciováno dvorem. Byla dokončena roku 1493, tehdy Sōng Hjōn zastával úřad Ministra obřadů, a vznikla ve spolupráci s dalšími významnými učenci, avšak největší zásluhy na vzniku díla nese bezpochyby právě Sōng Hjōn

---

³¹ Tangun je postava figurující v korejské mytologii, podle legendy potomek Hwanunga, syna vládce nebes, a medvědice. Je považován za zakladatele prvního korejského státu, tedy Kočosōnu.

³² Löwensteinová, 2014, str. 220-221

³³ 성현(成俔). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-07]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0029691>

samotný. Kromě encyklopedie hudby stojí i za dalším význačným oficiálním dílem, kterým je kompilát *Pravidla populárních básní* (*Pchungsokweböm*, 風騷軌範; 1484), v němž Söng Hjön sestavil jakousi antologii poezie datované až k počátkům dynastie Ming.³⁴

V osobní tvorbě se věnoval psaní poezie, při jeho cestách vznikla kupříkladu sbírka nesoucí název *Zápisky z putování* (*Kwankwangnok*, 觀光錄). Stejně jako Sö Kōdžöng je i on autorem sbírky anekdot, již řadíme k *pchäsölu* období raného Čosönu, pojmenované *Jongdžäovy historiky* (*Jongdžä čchonghwa*, 慵齋叢話). Sbírnka byla poprvé publikována roku 1525 a jedná se o soubor historek, jež se zabývají literátskou vrstvou raného Čosönu a tím, co v jejich očích bylo hodné zaznamenání pro další generace. Obsahuje anekdoty o kaligrafech a hudebnících, úřednících či mniších, přičemž v této sbírce je již patrná práce s typologií postav, s čímž úzce souvisí i první přítomnost cyklů. Sbírnku je možné rozřadit do kategorií na anekdoty zaměřené etnograficky, následují texty o historii a posléze jsou v díle obsaženy drobné nevážné texty. Tato sbírka je na rozdíl od výše zmíněné Sö Kōdžöngovy *Pchilwön čapki* oddechovější, historiky jsou zábavnější, bez hlubšího důrazu na didaktičnost či zpřesňování zapsané historie. Čím se tato sbírka odlišuje je užití velkého množství etnografických prvků v historikách.³⁵

Odlišnosti v použitých námětech a tématech sbírek obou velikánů 15. století i patrná vyšší míra nevážnosti a humoru přítomná v anekdotách Söng Hjöna koresponduje s tehdejšími společenskými vnímáním i vážeností jejich osob.³⁶

3.3 JU MONGIN

Ju Mongin, literát velkého významu a ceněný spisovatel, je autorem sbírky *Öu jadam*, která se již, jak napovídá samotné pojmenování, řadí k literárnímu útvaru *jadam*. Je též prvním dílem, které toto označení nese přímo v názvu a bezesporu patří mezi nejslavnější sbírky *jadamü*.

Ju Mongin se narodil v Hanjangu, tedy dnešním Soulu, do dobrých poměrů, což mu umožnilo získat vzdělání hodné literáta. Roku 1582 složil své první úřednické zkoušky a o sedm let později s nebývalým úspěchem absolvoval vyšší civilní zkoušky, kde vznikl jeho osobitý styl. Během svého života zastával úřady různého stupně včetně ministra obřadů či cenzora, věnoval se diplomacii, ovšem i sociální tematice a kritizoval zatížení nižších vrstev a sám předkládal různé návrhy na možné reformy. V letech 1591, 1596 a 1609 se účastnil tributárních

---

³⁴ 성현(成俔). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-07].

Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0029691>

³⁵ Löwensteinová, 2014, str. 218-225

³⁶ Ibid., str. 218

cest do Číny, již tehdy vládla dynastie Ming.³⁷ Účast na tributárních cestách byla pro učence prestižní záležitostí, o kterou byl v literátských kruzích velký zájem, ovšem pro valnou většinu byla tato výsada zcela nedosažitelná.

Koncem 16. století vypukly imdžinské války, jež započaly invazí Japonců na Korejský poloostrov roku 1592. Konflikt měl negativní dopad mj. na společnost i ekonomickou situaci země a sám Ju Mongin, jenž byl tou dobou aktivní v diplomatické sféře, jím byl ovlivněn a vracel se k němu ve svých textech. Imdžinské války reflektoval tedy i v historkách obsažených v *Ůu jadam*.

Značný dopad na vývoj Ju Monginova života však měla především komplikovaná situace v domácí politice, která vzešla z absence legitimního potomka a současně následníka trůnu krále Söndžoa (宣祖, vl. 1552-1608). Na jedné straně stála Západní frakce prosazující na trůn jeho nelegitimního syna Kwanghä (později krále, známého jako prince z Kwanghä 光海君, vl. 1608–1623), jehož Söndžo zplodil s konkubínou, na straně druhé Východní frakce, jež byla zásadně proti tomuto řešení.³⁸

Ju Mongin se dostal do blízkosti korunního prince, jehož následnou vládu provázely frakční boje, které vyústily ve smrt mnoha zainteresovaných osob. V kontextu těchto mocenských bojů a politického chaosu upadl literát v nemilost a uchýlil se do ústraní, konkrétně do Diamantových hor, kde se věnoval výhradně psaní. V tomto období jeho života vznikla právě sbírka *Ůu jadam*.³⁹

Po nástupu krále Indžoa (仁祖, vl. 1623-1649) na trůn byl Ju Mongin popraven jako zrádce, v důsledku čehož nesměly být jeho spisy vydávány a dochovaly se tak jen jejich části. Výjimkou byly právě zábavné historky, které přesto na úrovni literátské vrstvy kolovaly a těšily se pro svoji nadčasovost a humornost velké oblibě. Literát byl rehabilitován až na samém sklonku 19. století, kdy bylo vydávání jeho děl opět obnoveno.⁴⁰

Sbírka drobných anekdot *Ůu jadam* původně čítala deset svazků, z nichž se ovšem dochovalo pouze pět. Existuje vícero verzí, jež se kromě jiného liší v počtu obsažených historek, kterých je v součtu přes pět set.⁴¹ Náměty pro texty ze sbírky *Ůu jadam* pramení mimo jiné z Ju Monginova vykonávání funkce královského cenzora *amhäng ösa*, která mu umožnila

---

³⁷ GLOMB, Vladimír. Laughing Literati and Fortune-Telling Confucians: Stories about prognostication in *Ůu jadam* [article]. In: Workshop Divination and the Strange in Pre-and Early Modern East Asia and Europe, str. 2. 27. – 28. října 2015.

³⁸ SETH, Michael J. *A Concise History of Korea: from antiquity to the present*. 3. vydání. Londýn: Rowman & Littlefield Publishers, 2020, str. 158. ISBN 9781538128978.

³⁹ Glomb, 2015, str. 3-4

⁴⁰ Löwensteinová, 2020, str. 144

⁴¹ Glomb, 2015, str. 2

bezprostřední kontakt s lidmi z nejnižších společenských vrstev, díky čemuž měl možnost zaznamenávat lidová vyprávění v nich kolující. Tato setkání byla pro Ju Mongina velmi inspirativní nejenom z hlediska literární tvorby, ale vedla k četným úvahám o společenské hierarchii a návrhům reform, které by měly pozitivní dopad na život znevýhodněných vrstev.⁴²

Ŏu jadam se již nepochybně řadí k zábavné a oddechové literatuře, což dokládá početné zastoupení humorných historek, jež mají bavit čtenáře, či předkládání kuriózních příběhů a situací, které se odchyľují od norem. Po obsahové stránce jsou tyto anekdoty velmi různorodé, pokrývají všechny společenské vrstvy od panovníků až po otroky a prostitutky. Je však nutné brát v úvahu, že autor anekdoty stejně jako jeho předchůdci vypráví svým pohledem, tedy očima konfuciánského literáta.

Mnohé náměty mají původ v lidovém vyprávění tradovaném v nejnižších společenských vrstvách a autor upřednostňuje ty, jež jsou kuriózní a něčím zvláštní. Důležitost a významnost nejen *Ŏu jadam* tkví v množství obsažených informací o životě tehdejší společnosti včetně těch nejnižších vrstev a Ju Monginem zaznamenaných a zpřesňovaných historických okolnostech, které do oficiálních děl vloženy nebyly. *Ŏu jadam* v sobě nese také prvky didaktičnosti, kterou autor zakomponoval do komentářů přiložených k vybraným anekdotám.⁴³

Sbírec se v době svého vzniku nedostalo mezi konfuciánskými učenici valného uznání, konzervativně smýšlející literáti jí totiž vytýkali přehnanou vulgárnost. *Ŏu jadam* ovšem, jak ve své knize *The History of Korean Literature* uvádí Peter H. Lee „*položil základy pro novou etapu v korejské literární historii*“.⁴⁴

Ve vztahu k předešlým sbírkám a autorům je zde jistě nutné zmínit, že Ju Mongin i Ŏ Sukkwŏn, jemuž se věnuji v následující kapitole, tvořili svá díla s větším časovým odstupem od literátů Sŏ Kŏdžŏnga i Sŏng Hjŏna a zároveň se oba pohybovali v jiných sférách, což implikuje odlišný výběr materiálu, který pro tvorbu svých sbírek využívali, změny v jejich zpracování i zacílení na širší spektrum čtenářů neomezené výhradně na literátské kruhy.

3.4 Ŏ SUKKWŎN

Mezi význačné sbírky *jadamů* patří jistě i *Pchägwan čapki*, jejímž autorem je literát 16. století Ŏ Sukkwŏn, jenž se taktéž narodil v hlavním městě, nicméně přesná datace jeho života není známa. Ŏ Sukkwŏn se od svých předchůdců poměrně výrazně liší. Směr, jakým se ubíraly jeho život i kariéra, byl totiž ovlivněn literátovým původem, jelikož se narodil jako nelegitimní syn. V období Čosŏn, kdy se status dědil podle matky, neměli nelegitimní synové

---

⁴² Glomb, 2015, str. 3

⁴³ Pettid, 2018, str. 167

⁴⁴ Lee, 2003, str. 267

bez ohledu na své schopnosti a znalosti přístup ke zkouškám nutným pro získání vyšších úřednických hodností. Omezení se týkala i Ŏ Sukkwōna, který tuto diskriminaci ve společnosti později kritizoval.⁴⁵ Přestože byl bezesporu velmi nadaný i v mnoha jiných oblastech, nebylo mu umožněno zastávat žádný z úřadů vyššího stupně. Ŏ Sukkwōn působil v diplomacii, získal funkci tlumočnicka a od roku 1533 se opakovaně vydával s tributárními výpravami do Číny, přičemž mnohé poznatky z cest zaznamenával v denících.⁴⁶

V názvu sbírky je obsažen termín *pchägwan*, který je označením pro nízké úředníky zaměstnávané dvorem. Sbírali a zaznamenávali příběhy kolující mezi obyčejnými lidmi v ulicích a na tržištích, nelze však z tohoto faktu vyvodit, že by sbírky *pchäsöŕü* a *jadamü* byly pouze výsledkem práce nízkých úředníků, což je koneckonců zřejmé například z již zmíněných kompilací sbírek *pchäsöŕü* literátů 15. století.⁴⁷

Sám Ŏ Sukkwōn byl velice zdatný sběratel i vypravěč. Psaní těchto nevážných historek mu stejně jako ostatním literátům umožnilo používat volnější styl psaní, být ve své tvorbě spontánní a projevit v ní značnou míru subjektivity. Skrze tyto texty jsou tedy zřetelné jeho osobní názory a pohledy, zároveň výběr témat jednotlivých anekdot implikuje, co Ŏ Sukkwōnovi konvenovalo.

Pchägwan čapki původně tvořilo šest nestejně dlouhých dílů, které obsahovaly přes 400 historek, z nichž se dochovala pouze část. Po obsahové stránce je velmi rozmanitou sbírkou, která zahrnuje básně a malby, ale především anekdoty, jež jsou výsledkem autorových postřehů z mnoha různých oblastí včetně historie, kultury či literatury a umění. Ŏ Sukkwōn se v ní tak zabývá zvyky, geografii, medicínou, domácí i zahraniční politikou, tributárními výpravami do Číny i zahraničními vztahy se sousedními zeměmi či různými institucemi na úrovni provincií i celého království – tedy oblastmi, s nimiž měl osobní zkušenost. Ve sbírce se též objevují historiky o úřednících, *kisäng* a mnoha dalších profesích a hodnostech, přičemž zde autor pracuje s ustálenými charakteristikami.⁴⁸

Nechybějí ani produktivní témata vyskytující se v mnoha dalších sbírkách, konkrétně věštby, předpovědi, věstecké sny a jejich výklady či osudová znamení. Sám Ŏ Sukkwōn pak nejen v těchto případech dokládá důvěryhodnost toho či onoho vlastním očitým svědectvím.

---

⁴⁵ LEE, Peter H. *A Korean Storyteller's Miscellany: The P'aegwan chapki of Ŏ Sukkwōn*. New Jersey: Princeton University Press, 1989, str. 9. ISBN 0-691-06771-6.

⁴⁶ 어숙권(魚叔權). *한국민족문화대백과사전: Encyklopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0036019>

⁴⁷ Lee, 1989, str. 9

⁴⁸ 패관잡기(稗官雜記). *한국민족문화대백과사전: Encyklopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0059794>

Osobní zkušenosti také používá jako prostředek či argument pro vyvrácení některých nepravd tradovaných mezi lidmi.⁴⁹

Pokud bychom se zaměřili na styl psaní, jak již bylo zmíněno, s ohledem na své postavení měl autor mimo nejvyšší dvorské kruhy volnější ruku. Ŏ Sukkwŏn se tedy v textech nevyhýbá důvěrnějšímu stylu, rétorickým otázkám, generalizacím určitých skutečností, pořekadlům a ustáleným slovním spojením, čímž jsou texty pro čtenáře zajímavější a poutají pozornost.⁵⁰

---

⁴⁹ Lee, 1989, str. 16

⁵⁰ Ibid., str. 14-16

4 IM PANG A JEHO SBÍRKA ČCHÖNJEROK

Im Pang, literát přelomu 17. a 18. století, jehož literárními pseudonymy byly Tädžung či Sučchon, se narodil v době vlády krále Indžoa jako druhý syn Im Ůibäka, jenž zastával úřad guvernéra v provincii Pchjongan. Byl výraznou figurou politiky i literatury pozdního Čosönu.⁵¹ Roku 1663 se umístil první při úřednických zkouškách a následně vystřídal několik různých pozic v administrativní sféře, mj. pracoval v kontrolním úřadu. Vrcholu kariéry dosáhl až v pozdějším věku, konkrétně roku 1719 kdy se stal guvernérem hlavního města a zastával úřad ministra.⁵²

Období Im Pangova působení v úřadech bylo politicky velmi turbulentní. Tehdejší politická sféra byla rozštěpena do několika frakcí, jež mezi sebou bojovaly o vládnoucí postavení. V době Im Pangova působení byla situace nestabilní předně kvůli mocenskému souboji Západní (*Söin*) a Jižní (*Namin*) frakce, v důsledku čehož mnozí literáti opouštěli hlavní město a vraceli se do svých rodišť. Západní frakce se roku 1680 rozštěpila a k jedné z jejích větví nesoucích označení Staří (*Noron*) následně patřil sám Im Pang, jelikož jeho otec byl blízkým přítelem literátů zastávajících významné posty v této nově vzniklé frakci. Král Sukčchong (肅宗, vl. 1674-1720) během své vlády oscilloval mezi jednotlivými frakcemi v závislosti na tom, čí uchopení rozhodujících vládních pozic přineslo větší politický smír. Nakonec se přiklonil na stranu frakce Noron, což vedlo ke stavu, který by bylo možno nazvat politickým diktátorstvím jedné vládní strany. Pro Im Panga to znamenalo povýšení do druhého úřednického stupně a poklidné období, jelikož měla jeho frakce v politice dominantní a rozhodující postavení. Netrvalo však dlouho a spory opět vypukly s převzetím trůnu králem Kjöngdžongem (景宗, vl. 1720-1724) roku 1720, proti němuž frakce Noron vystupovala a jejíž členové byli za svůj odpor potrestáni. Im Pang byl nucen k odchodu do exilu, pár let žil tedy v Hamgjöngu a následně se přestěhoval do Hwanghä, kde v důsledku onemocnění zemřel. Literát byl po své smrti rehabilitován králem Jöngdžoem (英祖, vl. 1724-1776).⁵³

V literatuře se Im Pang věnoval především poezii, zajímal se zejména o čínské básně dynastie Tang a zkompiloval několik rozsáhlých sborníků. Je též autorem filozofických spisů

---

⁵¹ IM, Pang, *Čchönjerok*. Söul: Mjöngmundang 2003, str. 5

⁵² 임방(任墮). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-19].

Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0047446>

⁵³ HONG, Jöngdžu. Sučchön Im Pangüi hansie natchanan I Ůnüi hjöngsang jöngu. Online. *Hangugömunjojuk*. 2018, č. 24, s. 331-333. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.24008/kll.2018.24.012..> [cit. 2024-02-25].

a na sklonku svého života se věnoval detailnímu studiu klasických knih, konkrétně *Knihy proměn* a Konfuciových *Hovorů*, přičemž ke klasickým knihám taktéž sepisoval komentáře.⁵⁴

Sbírka *jadamů Zápisů za hranicí uvěřitelného* (*Čchönjerok*, 天倪錄) spadá do pozdní autorovy tvorby a pravděpodobně byla kompilována v posledních letech jeho života, konkrétně v rozmezí let 1716-1724. Tvzení se opírá o fakt, že v samotném textu se nachází zmínka o Im Pangově výlehu, který proběhl právě roku 1716. Sbírka se dochovala v několika různých verzích z valné většiny zapsaných v klasické čínštině. Některé jsou si velmi podobné z hlediska obsažených anekdot i způsobu jejich řazení. Nejčastěji se hovoří o japonské *Čchöllidäbon Čchönjerok*, která zahrnuje celkem 61 anekdot, ovšem obsahuje mnoho nepřesností a chybných znaků. Známa je též *Kimjöngbokbon Čchönjerok*, nesoucí jméno svého majitele, jež čítá 44 anekdot. Tato rozsahově drobnější verze je však mnohem přesnější, s menším počtem chyb. Mimo to se v ní objevuje anekdota, která v první jmenované sbírce chybí.⁵⁵

Sbírka *Čchönjerok* je kompilací *jadamů* vycházejících z Im Pangova pozorování a toho, co se za svého života doslechl, náměty pro anekdoty pravděpodobně sbíral a sepisoval postupně. Jelikož Im Pang v díle utváří jedno celistvé prostupné univerzum, v němž vedle sebe existuje lidský svět a zászvětní prostory včetně míst, kde žijí nesmrtelní, či podsvětí, lze sbírku zařadit mezi tzv. „neuvěřitelné příběhy“, jež byly velmi oblíbené ve Východní Asii.⁵⁶ V celém díle se mísí různé náboženské proudy a s nimi spojené společenské představy a preskripce, autor na pozadí zmiňuje tehdejší tradice a zvyklosti, postavy fungují jako zobecňující typy a lze je přirovnat k již dříve zmiňovaným cyklům. Autor v textu tvoří opozice, které však nemají nutně vytyčené hranice, rezonuje i otázka boje dobra se zlem, přičemž ani zde nejsou role vždy jednoznačně rozděleny. Mnohý materiál a náměty užitá v *Čchönjeroku* jsou jedinečnými, neobjevují se v žádných dřívějších dílech.

Způsob řazení anekdot ve sbírce vykazuje určitý řád. Texty jsou seskupovány dle podobnosti svého obsahu či typologického zařazení postav, anekdoty ze světa nesmrtelných, anekdoty o *kisäng* nebo ty o zlostných manželkách tak zpravidla následují bezprostředně po sobě. Autor pak mnohdy k těmto souvisejícím textům přikládá komentáře, jež obsahují jeho vlastní postřehy, dedukce či hodnotící prvky. V komentářích přímo oslovuje čtenáře, tematicky

---

⁵⁴ 임방(任墮). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0047446>

⁵⁵ 천예록(天倪錄). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0055969>

⁵⁶ IM, Pang a Miriam LÖWENSTEINOVÁ. *Zápisů za hranicí uvěřitelného*. Praha: Togga, 2018, str. 132. ISBN 978-80-7476-135-5.

obdobné anekdoty dále propojuje, porovnává a hodnotí kupříkladu jednání a schopnosti daných postav, přičemž je doplňuje o trefné poznámky a vlastní rady z pozice objektivního pozorovatele.

Některé z anekdot jsou součástí sborníku překladů vybraných *jadamů* do anglického jazyka, o který se zasloužil James S. Gale (1863-1937), misionář původem z Kanady. V jeho překladech je však zřetelný osobní zásah a doplnění o bližší informace nezbytné pro hlubší porozumění textu.⁵⁷

---

⁵⁷Löwensteinová, 2018, str. 130

5 LITERÁRNÍ ANALÝZA DÍLA ČCHÖNJEROK

V následující části bakalářské práce se budu věnovat analýze Im Pangova *Čchönjeroku*. Korpusem pro moji analýzu je *Čchöllidäbon* (天理大本) publikovaný roku 1995, jenž obsahuje celkem 66 anekdot. Mimo něj pracuji též s českým překladem *Zápisky za hranicí uvěřitelného* (Löwensteinová, 2017), v němž se nachází zhruba třetina anekdot originálu. Na základě závěrů, jež z této analýzy jednotlivých textů vycházejí, se následně v práci snažím vymezit časoprostorové kontinuum díla, sestavit typologii postav vycházející z podobností a odlišností charakterů figurujících v díle a v neposlední řadě se budu věnovat taktéž kulturnímu inventáři a návratným motivům, jež jsou v textech obsaženy.

V případě odkazování na konkrétní anekdoty uvádím vždy jejich číselné označení vycházející z originálního řazení v *Čchöllidäbon*, případně přikládám jejich český název, pokud byla anekdota přeložena.

5.1 ČASOPROSTOR

Čas a prostor jsou úzce svázané, vzájemně se ovlivňují a zároveň podmiňují. Obojí lze považovat za jedny z nejvýznamnějších kategorií vnějšího světa, které nám slouží jako opěrné pilíře, ukotvují lidskou existenci a vztahují se k našemu vnímání i myslí. Vymezení času a prostoru hraje neméně důležitou roli taktéž v literatuře, v níž zasazuje a fixuje děj i jeho jednotlivé postavy do širšího kontextu.

Čas je ve valné většině historek v *Čchönjeroku* reflektován, přičemž autor pro zasazení děje do časového rámce používá několik odlišných způsobů, jež jsou proměnlivé svojí přesností i četností užití. Im Pangem nepříliš často užívané, avšak nejpresnější způsoby datování jsou přirozeně přímá uvedení konkrétních let, či zmínky o význačných historických událostech, jako například vpád Mandžů (1636) či I Kwalovo povstání (1624), z čehož jasně vyplývá, kdy se děj dané historiky odehrál. Naopak méně přesné, ovšem četnější vymezení je již v samém úvodu textu zmíněný aktuálně vládoucí panovník, díky čemuž dostáváme poměrně úzký časový rámec, do nějž můžeme děj a postavy zasadit. Tento způsob je autorem užitý přibližně v jedné šestině historek. Jména mnohých panovníků se napříč texty objevují opakovaně, zde bych jmenovitě vyzdvihla především krále Sedžonga, Sedžoa, Indžoa a Čungdžonga.

Ve více než polovině anekdot jsou pak obsaženy časové údaje velice vágní, nebo v ní zcela chybějí. Autor mnohé texty uvádí obecnými údaji, které v českém překladu odpovídají slovním spojením „před dávnými časy“ či „kdysi dávno“, nebo pouze odkazuje

na mládí postav vystupujících v textu či zmiňuje název roku vyplývající z šedesátiletého cyklu převzatého z Číny, jež kombinuje pozemské a nebeské větve.⁵⁸ Značná část anekdot nevychází z přímých svědectví, historiky tradované ve společnosti autor uvádí pouhým „stalo se“ či „vypráví se“. Přímá svědectví se objevují spíše výjimečně, v takových případech Im Pang uvádí konkrétní jména osob, jež mu daný příběh zprostředkovaly, nebo klade důraz na důvěryhodnost anonymního zdroje, ze kterého čerpal.

Pokud jde o samotnou práci s časem v rámci jednotlivých textů, Im Pang nikterak výrazně neexperimentuje. V anekdotách nedochází k simultánní souběžnosti vícero dějových linií či jejich štěpení, děj je tedy unilineární. Čas v textech plyne až na výjimky chronologicky, přičemž mnohdy dochází k časovému zhuštění, kdy na poměrně krátké textové ploše uplynou roky i desetiletí. Retrospektivní kompozice, tedy narušení časové posloupnosti toku děje návratem do minulosti, se objevuje v textech spíše zřídka, předně v podobě vzpomínek vyprávěných některou z postav, což lze pozorovat například v anekdotách *Čchö Wönsö a démoni* (č. 38) nebo *Vzpomínky na lásku krásné Tchahong* (č. 18). V textu se objevuje takéž prolepse, tedy předtuchy toho, co se má stát v budoucnu. Postavy, jež pravděpodobně oplývají nadpřirozenými schopnostmi či nepocházejí ze světa lidí, předpovídají události, povětšinou vojenské vpády a pohromy, k nimž má ve vztahu k časové současnosti děje textu teprve dojít.

Prostor je v rámci literární teorie chápán jako fiktivní prostředí, které je tvořeno mj. vztahovou sítí, jež spojuje jednotlivé postavy i místa v textu, zasazuje je do přírodně-společenského kontextu a není tak redukováno pouze na konkrétní dějiště, kde se příběh odehrává. Kategorie prostoru se neomezuje pouze na lidský svět, nese v sobě přesah i do prostor vně jeho hranic.

Na rozdíl od konkrétnějšího časového zasazení, jež se neobjevuje ani v polovině textů, ukotvuje Im Pang místně všechny své příběhy s výjimkou pouze pěti z nich, ty časoprostorové informace postrádají. Téměř všechny místně zasazené anekdoty se odehrávají v korejském prostoru nebo z něj alespoň vycházejí, přičemž autor v prvních řádcích geograficky vymezuje místo konání na širší úrovni – provincií (nejčastěji Jongnam, Honam) či otevřenými prostory, kupříkladu oblastí pohoří Čirisan, Namsan nebo okolím řeky Han. V některých příbězích dostáváme i mnohem bližší údaje, jako čtenáři tedy víme, že se pohybujeme v rámci hranic konkrétních okresů nebo měst (Pchjongjang, Soul, Kjöngdžu).

---

⁵⁸ Koncept šedesátiletého cyklu (六十甲子) jako zaznamenávání času pochází z Číny, sestává z šedesáti termínů, z nichž každý slouží jako označení pro jeden rok, čímž vzniká cyklus šedesáti let. Pojmenování se skládá ze dvou znaků, čímž vzniká kombinace nebeské a pozemské větve. Jeho užívání bylo přeneseno též do dalších dálnovýchodních zemí včetně Koreje, Japonska či Vietnamu, jež byly pod silným vlivem Číny.

Alespoň částečně se mimo Korejský poloostrov odehrávají pouze tři anekdoty, v nichž se přesouváme do čínského prostoru v souvislosti s tributárními výpravami. V první části anekdoty č. 3 se spolu s výjimečným mistrem Pukčchangem vypravujeme na tributární cestu do Číny, tamtéž je zcela zasazen i děj 53. anekdoty. Hned v následující 54. historce jsme svědky zanechání tlumočnicka, jenž byl původně součástí tributárního poselstva, na pustém ostrově uprostřed moře.

Dosud byl zmiňován pouze prostor otevřený, avšak v *Čchönjeroku* se nezřídka děj nebo alespoň jeho část odehrává v interiérech. Ocítáme se tak buďto přímo v samotném palácovém komplexu, na půdě konfuciánských akademií, v kláštorech a svatyních, hostincích, nebo velice často v domech obyčejných lidí či naopak vysokých úředníků.

Samostatnou kategorií jsou cesty do zászvětí, tedy prostoru mimo lidský svět tak, jak jej známe. Svět nesmrtelných nám Im Pang představuje v prvních dvou historkách *Čchönjeroku*, v podsvětí se odehrává děj 7. a 8. anekdoty. Oba zmíněné prostory jsou na stejné horizontální linii se světem lidí, což koresponduje s východoasijskou představou o tom, že podsvětí se nenachází pod námi, nýbrž někde v naší blízkosti. Lidským očím je skryté, ale lze do něj zabloudit. V Im Pangových anekdotách k takovému náhodnému proniknutí do zászvětních prostorů dochází pouze v první anekdotě, ve všech ostatních případech je přítomna jasná intence, zřejmý důvod, proč se daná postava na tom kterém místě ocitla. U druhé cesty do světa nesmrtelných je příčinou snaha nesmrtelného najít vhodného manžela pro vlastní dceru. V případě pronikání do podsvětí jsou v obou anekdotách smrtelníci přivlečeni pomocníky vládce Jamy, přičemž se vždy jedná o omyl způsobený shodou jmen. Z hlediska prostoru a jeho popisu je zajímavá především anekdota č. 8, jelikož v ní démoni provázejí literáta jednotlivými kruhy pekla, které jsou autorem poměrně barvitě popsány, a zároveň ukazuje i k němu v opozici jsoucí pouze o pár set kroků dál ležící příbytek blažených obydlí bódhisattvy. Po návratu z těchto zászvětních prostorů zpět do lidského světa již smrtelníkům zůstává vstup skrytý, nemohou se tam sami ze své vůle vrátit.

Prostředí děje bývá v literárních dílech doprovázeno více či méně zevrubnými popisy, které ovšem v Im Pangových anekdotách až na výjimky spíše chybějí. Do detailních deskripcí až líčení se pouští v případě míst, která obyčejný člověk pravděpodobně nenavštívil. Podrobněji tedy vykresluje předně královský palác či světy za hranicemi toho lidského, jejichž obraz dostáváme pohledem prostých studentů nebo nikterak významných literátů. Svět nesmrtelných je líčen jako místo oplývající nepopsatelnou krásou a bohatstvím, kterým se nemůže rovnat ani královský palác, podsvětí je naopak vyobrazeno jako plné trýzně a nekonečného utrpení.

Z těchto popisů je pak možné odvodit, jakým způsobem si tehdejší společnost pravděpodobně tyto zásvětní prostory vizualizovala.

Na závěr je jistě nutné říci, že čas i prostor v *Čchönjeroku* jsou zcela zástupné a časoprostorová fixace pro děj nehraje víceméně žádnou roli. Byť Im Pang své historiky zpravidla časově i geograficky zasazuje a místům i postavám dává konkrétní pojmenování, děj jimi není nikterak podmíněn, ani ovlivněn. Některé z postav nesou jména skutečných významných úředníků či literátů, které je nepochybně možné v historických spisech dohledat, ovšem i jejich jména mají pouze zástupnou roli a děj těchto anekdot není odrazem reálných událostí v jejich životech. Tytéž příhody by se snadno mohly odehrávat kdykoli, komukoli jinému na opačném konci světa. Uvedené časoprostorové informace a pojmenování nicméně zcela jistě přispívají k utváření zdánlivé věrohodnosti těchto neuvěřitelných příběhů.

5.2 POSTAVA A JEJÍ TYPOLOGIE

Postava je poměrně komplikovanou literární kategorií pro bližší zkoumání. Literární postavy jsou ukotveny v textovém kontextu a zároveň jsou odrazem konkrétních lidských protějšků. Jsou tedy souborem několika kategorií, mezi něž spadá jejich vizuální stránka, povaha a chování, způsob, jakým jednají, přemýšlejí a prožívají pocity. Dohromady pak tyto kategorie utvářejí postavu jako celek. Charakteristiku postav můžeme rozdělit na přímou, tj. zevnějšek i vlastnosti postavy, jež jsou přímo popsány nejčastěji vypravěčem děje, či nepřímou, tj. čtenáři odvozují charakteristiku postavy z jejího chování, případně jednání.

Postavy jsou literárním konstruktem kódovaným v textu, jejich rysy a charakteristiky čtenáři sestavují na základě informací poskytnutých v textu, přičemž například Chatman ve své knize *Story and discours* tuto fikční entitu dále vymezuje jako „*paradigma rysů*“, které považuje za vlastnosti, jež jsou pro danou bytost trvalé nebo nějakým způsobem ustálené.⁵⁹

Spolu s dějem, časem a prostorem tvoří postava základní kategorie díla, díky nimž čtenář získává perspektivu. Tato kategorie je předně úzce spjatá s dějem, přičemž názory na to, zda je ději podřízena či nese relativní míru nezávislosti, se v průběhu dějin zkoumání literatury mění.⁶⁰ Postava není nutně omezena pouze na lidské bytosti, tato kategorie nevylučuje ani zvířata, či nadpřirozené entity, zde ovšem vznikají jisté překážky způsobené nemožností hlubšího porozumění těmto bytostem.⁶¹

⁵⁹ CHATMAN, Seymour. *Story and Discours: Narrative Structure in Fiction and Film*. Cornell University Press, 1978, str. 127. ISBN 0-8014-9186-X.

⁶⁰ Kupříkladu řecký filozof Aristotelés (384 B.C. – 322 B.C.) ve svých *Poetikách* považuje postavu za druhotnou a kategorii děje jí nadřazuje. Opačný přístup pak zastává například anglický spisovatel a literární kritik Edward M. Forster (1879-1970).

⁶¹ FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Theoretica & historica. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008, str. 8-10. ISBN 978-80-85778-61-8.

Při snaze zkoumat tyto abstraktní entity hraje roli mnoho různých aspektů, které bychom mohli uspořádat do opozic, mj. například hloubka či mělkost postav, to, zda se jedná o postavu hlavní, či vedlejší, jestli se nějakým způsobem v textu vyvíjí (je dynamická), nebo naopak k žádné genezi nedochází (je statická), zda je realistická či nikoli. Zkoumáním těchto hledisek i atributů literárních postav a jejich následnou komparací pak můžeme vytvářet jakési typologie, jež jsou založeny na podobnostech a odlišnostech mezi těmito aspekty.⁶²

V rámci *pchäsölu* i pozdějších *jadamů*, jejichž protagonisty nebyly historické osobnosti, nýbrž abstrahované postavy mající předlohu v obyčejných lidech korejské společnosti, se objevuje opakované přisuzování týchž rysů či předsudků určitým typům postav. Prvopočátky užívání ustálených charakteristik jsou patrné již v textech literáta Söng Hjöna. Nezřídka je možné jen na základě typu ústřední postavy anekdoty odvodit, o jaký druh příběhu se jedná. Jednotlivé texty pracující s takovou typologií postav pak tvoří cykly, jež jsou věnovány například sluhům, *kisäng*, vdovám či mnichům, přičemž tyto postavy nejsou konkrétně pojmenovány ani jinak zasazeny. Není tedy jasné, zda je protagonistou daných příběhů v cyklu stále ta samá osoba, nebo se již mluví o zcela jiné vdově či mnichovi.⁶³

Svoji typologii postav vycházející z díla *Čchönjerok* koncipuji v souladu s cykly zmíněnými v teoretické části týkající se *pchäsölu*, zaměřuji se na tentýž typ postavy, tedy úředníky, mnichy, manželky, *kisäng* ad. V rámci tohoto užšího vymezení utvářím podkategorie, jež vycházejí z explicitních i implicitních údajů v narativních textech a zplošťujících rysů společných vícero postavám. Soustředím se tedy na typické vlastnosti i funkce postav, které bychom mohli označit za schematické a zároveň též udávám příklady postav, jež z těchto schémat nějakým způsobem vybočují. Ačkoli patří postavy úředníků, literátů a studentů ze své podstaty do téže kategorie, v rámci typologie jsou rozčleněny v závislosti na odlišných funkcích v příběhu do tří samostatných celků.

Uspořádání jednotlivých kategorií postav je podmíněno mírou jejich vztahu k realitě a lidovosti s přihlédnutím k četnosti výskytu napříč korpusem. V řazení zmiňuji nejprve postavy reálných lidí, na něž navazují kategorie v různé míře vycházející z folkloru, tedy počínaje postavami lidského vzezření, jež mají neobvyklé vlastnosti a schopnosti, až po duchy a démony.

5.2.1 ÚŘEDNÍCI

Nejčteněji se vyskytujícím typem hlavní postavy jsou úředníci, kteří se pohybují na škále od nízkých úředníků bez valných pravomocí až po na opačné straně spektra stojící cenzory

---

⁶² Fořt, 2008, str. 14-15

⁶³ Löwensteinová, 2014, str. 229

či ministry. Tento typ postavy je ústřední nebo alespoň výraznější postavou celkem v 25 anekdotách.

U nižších úředníků nebývá nijak výrazná přímá charakteristika, naopak u postav zastávajících vysoké úřední hodnosti je obvykle hned v úvodu vyzdvihován talent, schopnosti a vědomosti, jimiž oplývali již od raného dětství, či jsou dokonce označováni za zázračná dítka, jako je tomu například ve výše zmiňované anekdotě *Vzpomínky na lásku krásné Tchahong* (č. 18): „*Ministr Sim Hūisu byl odmala mimořádně pohledný, v osmi letech byl schopný skládat básně a jeho okolí ho považovalo za zázračný talent. Říkali mu také Sindong, zázračný chlapec.*“⁶⁴ Im Pang u některých vysokých úředníků v prvních odstavcích textů také předkládá stručné biografie s daty složení zkoušek a získání hodností.

Samostatnou podkategorii tvoří vojenští úředníci. Na základě nepřímé charakteristiky, tedy odvozením z jejich jednání a chování, je možné usoudit, že tento typ úředníků figurujících v anekdotách je ztělesněním odvahy a nebojácnosti. Nemají strach vstoupit do prostorů, které jsou prokleté a v důsledku toho opuštěné. Prolamují cyklus kontinuálního zla, setkávají se tváří v tvář s démony, kteří již mají na svědomí lidské životy, a buďto jim vytrvale odolávají, nebo je dokáží zprovdit z lidského světa a stávají se tak hrdiny. Výraznou osobností vojenského úředníka je Kim Jusin⁶⁵, jenž se zjevuje ve snu studentovi v anekdotě *Mladý konfucián z provincie rozzlobil Kim Jusinova ducha* (č. 44). Mladík bagatelizuje vojevůdcovy zásluhy a zpochybňuje jej jako postavu konfuciánské tradice, čímž Kim Jusina rozlítí. Jeho duch v mladíkově snu pronáší dlouhý monolog, v němž vyzdvihuje své zásluhy v oblasti vojenství, loajalitu vůči panovníkovi a synovskou oddanost jakožto hlavní konfuciánské zásady. Kim Jusin rozkáže mladíka popravít, načež ten po pár dnech od probuzení z hrůzného snu opravdu umírá. Mimo tento typologický rámec stojí dva vojenští úředníci zastávající vysoké funkce. Prvním z nich je generál U Sangdžung vystupující v anekdotě *Zlostná manželka uřízla U Sangdžungovi vousy* (č. 26). Generál opět vykazuje již zmíněné typické povahové rysy, tedy odvalu a bojovného ducha, což je reflektováno v samém úvodu textu věnovanému U Sangdžungovým zásluhám během I Kwalova povstání, jimiž udělal dojem na samotného panovníka. Když je však později již v úřadu generála na lodi konfrontován svojí rozezlenou manželkou, veškerá chabrost a odvala jej rázem opouštějí. Rozlícená manželka ho trestá bičem a dokonce mu uřízne jeho neobyčejně dlouhý pěstovaný plnovous, kterým se U Sangdžung

---

⁶⁴ Löwensteinová, 2018, str. 105

⁶⁵ Kim Jusin (595-673) byl korejský vojevůdce spřízněný s královským rodem, jenž působil též v politické sféře. Jedná se o velmi významnou postavu korejských dějin, jelikož v období Tří království zastával funkci generála v čele sillské armády, jež si podmanila dvě sousedící království Päkče a Kogurjo. Zasadil se tak o sjednocení Korejského poloostrova a vznik Sjednocené Silly roku 668.

pyšnil. Později se o tuto příhodu zostuzen dělí s cenzorem, který usoudí, že generál, který se bojí vlastní ženy, nemůže tuto funkci nadále zastávat a s okamžitou platností jej zbavuje úřadu. Postava generála tedy spojuje zcela ambivalentní povahové rysy, na jedné straně neobyčejnou odvahu ve vojenském prostředí, na straně druhé absolutní zbabělost v roli manžela. V anekdotě *Admirál v truhle* (č. 22) se do obdobných nesnází způsobených ženskou rukou dostává admirál, který je známý pro svůj odpor ke *kisäng*, čímž se protiví i samotnému guvernérovi. Léčkou mladinké krásné *kisäng* skončí nahý, uzavřený v truhle, která je dopravena na guvernérství a má být v důsledku sporu o majetek rozpůlena. Admirál se tedy nakonec zcela obnažený ocitá před vojáky, *kisäng* i samotným guvernérem a zostuzený prchá nejen z guvernérství, ale i z města. Postava admirála je poměrně komická, neboť v sobě snoubí snahu navenek působit tak, že klade důraz na morální zásady, a zároveň neschopnost odolat vlastním tělesným touhám. Postava admirála se ozřejmuje mj. i přímými promluvy poměrně prostopášně, což lze demonstrovat následujícím úryvkem: „*Jsi moc pěkná holčička, takovou krasotinku vidím poprvé, a to jsem už viděl leccos. Jen co jsem tě poprvé spatřil, přestalo mi chutnat a nemůžu spát. Nemohla bys mi dělat po nocích společnost? Bydlím sám, žádní lidé tu nejsou, takže by se to nikdo nedozvěděl.*“⁶⁶

Opakujícími se rysy úředníků jsou též štedrost a velkorysost objevující se u postav, jež netrpí nedostatkem a jsou ochotny se o svoje bohatství podělit s těmi, které žijí životem nuzným. Poskytují jim ve svém příbytku přístřeší, aniž by je soudili či za svoji pohostinnost očekávali jakoukoli protislužbu. Dokonce své hosty pobízejí k opakovaným návštěvám a pociťují smutek, když se jejich cesty nadobro rozcházejí.

Pozornost si jistě zaslouží anekdoty milostné, v nichž úředníci figurují jako ústřední postavy, a láska i žena, která je objektem jejich zájmu, na ně mají nepopiratelný vliv. V tomto typu anekdot se můžeme setkat s dynamickými postavami, jež procházejí charakterovými změnami a dosahují osobního rozvoje, v díle se ovšem vyskytují spíše sporadicky. Zde bych jako příklad uvedla dvě historky, v nichž postavy úředníků stojí z hlediska své dynamičnosti v opozici. V anekdotě *Cenzor a kisäng* (č. 21) je postava cenzora ztělesněním mravnosti. Odmítá služby společnice, přesto se s jednou, v důsledku léčky uchystané ze strany ostatních úředníků, zaplete. Kvůli vychytralosti *kisäng* se vážený a navenek mravný cenzor v závěru ocitá oděný v ženských šatech před davem vesničanů i samotným guvernérem. U této postavy se v průběhu děje projevuje jistá míra zbabělosti a snaha za všech okolností si udržet tvář. V tom se podobá výše uvedenému admirálovi. Cenzor tak i na samém konci historky, zostuzen, prchá zbaběle z provincie a stahuje se z úřednických kruhů, z čehož můžeme usuzovat, že postava nedospěla

---

⁶⁶ Löwensteinová, 2018, str. 86

k žádné sebereflexi či vývoji. Opačným případem je guvernér Han (č. 59), jenž se sice těší oblibě ze strany krále, ale je možné mu přisoudit označení despota, jelikož si ve svém úřadu počíná velmi krutě a nevyhýbá se rozsudkům vedoucím k trestu smrti. Han chce pojmout za konkubínu dceru jednoho z provinčních úředníků, jelikož se doslechl o její kráse. Dívka je nejen půvabná, ale také moudrá a odhodlaná bojovat za čest svého rodu, pro který by byl status dívky jako pouhé konkubíny potupným. Guvernérovi dá na výběr – buď si ji vezme za zákonnou manželku, nebo samu sebe zprovodí ze světa. Guvernér okouzlen její krásou svolí, uspořádá svatební obřad se všemi náležitostmi a dívka se pro něj stává tím nejdražším, co má. Vlivem její dobrosrdečné povahy se vytrácí guvernérova panovačnost a krutost, postava tedy prochází velmi zásadní změnou povahových rysů. „*Guvernér si ji odvedl domů a z celého srdce ji miloval. (...) Pokud guvernérovo chování nebylo správné, s jemností mu odporovala. Han Mjōnghui si její slova bral k srdci. Za to, že z něj udělala moudrého muže, se jí širokodaleko dostávalo chvály.*“⁶⁷

K této podkategorii si dovoluji přiřadit též vysokého úředníka Songa, jehož anekdota (č. 49) sice postrádá milostnou zápletku, jedná se ovšem o další výrazně dynamickou postavu, která se v aspektech charakteru a geneze postavy podobá guvernérovi z předchozího příkladu. Songovým výrazným rysem je naprostá netolerance a nenávisť k šamankám, které podle něj pouze tahají z lidí peníze, v důsledku čehož ve své provincii vydá rozkaz trestu smrti pro všechny tyto dle jeho označení šarlatánky. S jednou z nich se setkává osobně, šamanka působí velice vyrovnaně a sebevědomě, ze Songa nemá strach. Dokonce souhlasí s trestem smrti, ovšem pouze pro podvodnice, pravé šamanky včetně ní by měly být ušetřeny. Song již zde projevuje jistou míru sebereflexe, když uznává, že rozhodovat o lidském životě jen tak je přeci jenom závažný čin, a proto šamance umožní provést rituál a přivolat tak duši jeho zemřelého přítele. Ten k němu během rituálu opravdu promlouvá ústy šamanky a Song v hlubokém pohnutí a dojetí uznává svoji chybu a zákaz s okamžitou platností ruší. Jeho nekompromisní a názorově zatvrzelá povaha se tak během krátkého časového úseku zcela mění a dochází k jejímu přerodu.

Samostatnou podkategorii tvoří také úředníci, kteří se setkávají s duchy zemřelých. Jejich zplošťujícím rysem je oddanost vůči předkům a ochota napravit chyby své i minulých generací, aby tyto duše mohly dojít pokoje. Taktéž je u všech patrný respekt, se kterým ke svým předkům vzhlížejí. Těmto úředníkům se zemřelí obvykle zjevují ve velmi živých snech, kárají je a nabádají ke konkrétnímu jednání. Například vysokému úředníkovi z Andongu (č. 27)

---

⁶⁷ IM, 2003, s. 278.

se zjevuje ve snu duch významného předka jeho rodu, jenž klade důraz na synovskou oddanost a spílá mu kvůli nekonání obřadů a ztrátě náhrobního kamene. Dokonce se uchyluje k fyzickému trestu ranami holí, které způsobí úředníkovi zranění přesahující i do jeho reality. Úředník všechna svá pochybení záhy napravuje. Obdobně je tomu i v případě ministra (č. 50), jenž se ve snu setkává se svojí zemřelou matkou, která je nespokojena s absencí média v podobě šamanky při konaných obřadech. U tohoto typu úředníků je primární propozice jejich pochybení, která vyvolává akci, přičemž žádný z nich neprojevuje pasivitu vůči problému, naopak vynakládají všechny své síly, aby byla tato pochybení odstraněna.

Z výše zmíněných typologií, které vycházejí z opakovaně se objevujících společných rysů, zcela vybočují úředníci vystupující v anekdotě č. 63, kteří si v kontrastu ke svému vysokému a váženému postavení krátí dlouhou chvíli vyprávěním přihlouplých anekdot. Primárním rysem těchto úředníků je silný smysl pro humor a touha pobavit své spolčovánky, tedy v rámci korpusu pro úředníky jinak zcela netypické a ojedinělé vlastnosti.

5.2.2 LITERÁTI

V historkách napříč *Čchönjerokem* se velice často objevuje též postava literáta, která opět zahrnuje poměrně širokou a rozmanitou škálu osob. Ústřední role v anekdotách tak ztvárňují výjimeční učenci pyšníci se moudrostí, rozsáhlými schopnostmi a znalostmi, ale taktéž literáti, kteří jsou zchudlí a nevyznačují se žádným neobyčejným talentem. Obvykle stojí mimo vysoké úřady a nemají tedy přímý vztah k moci, jsou postarší a někteří se již řadí k vysloužilým literátům. Mnohé z nich zastihujeme na cestách za účelem vyřízení blíže nevysvětlených záležitostí. Literátské historky se nejčastěji nesou v duchu zvláštních setkání, tudíž mnohdy spíše než postava hraje důležitou roli samotný děj. Literáti se střetávají s bytostmi, jež nepocházejí z lidského světa, navštěvují je duše zemřelých, nebo jsou vystaveni démonům a zlým silám.

V lidském světě bez jakýchkoli aspektů neuvěřitelnosti se odehrávají dvě literátské anekdoty, které lze tedy považovat za sekvenci v rámci dané kategorie. Literátské postavy v těchto anekdotách nesdílejí s žádnou z následujících podskupin tytéž povahové rysy, což je předně dáno zcela odlišným tematickým zaměřením anekdot. Talentovaný literát v anekdotě *Vzteklá manželka týrala bakaláře Sōnga* (č. 25) má velice jemnou a mírnou povahu, v jejímž důsledku je veškeré jeho konání a rozhodování zcela podřízeno manželce, která je naopak dosti rázná a prudká. Sōng je naprosto pasivní postavou, neprotestuje ani se svojí ženě nijak nevzpírá. Pouze se uchyluje k útěkům z domova, které s sebou nesou nevyhnutelné následky. Svobodu získává až ženinou smrtí. Zde nastává poměrně absurdní situace, jelikož literát, jenž celý život pouze vykonával to, co mu poručila žena, nyní postrádá schopnost vlastního úsudku. I v tento

moment tedy truchlí u rakve, jak se sluší a patří, dokud mu není řečeno, že má naopak důvod k oslavám. Sōng zde reprezentuje statickou postavu, u níž nedochází k žádnému osobnostnímu rozvoji ani nepodléhá významným změnám. Neméně talentovaný a neobyčejně moudrý je též literát U v 62. anekdotě, která nese sociální podtext. Zabývá se tématem nemožnosti dosáhnout na vysoké úřední pozice zapříčiněné absencí konexí a nízkým původem. Byť je prostý literát z venkova pan U žijící v hlavním městě nepopíratelně talentovaný, nedostává odpovídající úřad a je si vědom neměnnosti této situace. Smiřuje se tedy s osudem a chystá se zpět na návrat do svého rodiště, ale ještě předtím by alespoň jednou rád navštívil královský sekretariát. Díky příteli je mu umožněno do sekretariátu nahlédnout a souhrou několika náhod se literát U ocitá tváří v tvář králi Sedžongovi, kterému líčí svůj nešťastný osud. Hovoří spolu o *Knize proměn*, jíž se v té době panovník blíže věnuje, a literát k jeho překvapení a obdivu úspěšně vykládá některé z jejích nesnadných částí. Sedžong je pohnut literátovou neobyčejnou moudrostí a navzdory všem překážkám ho jmenuje na vysokou úřední pozici, odkud se pan U časem vypracuje až na prvního ministra. Postava literáta U je taktéž velmi konzistentní, ovšem v tomto případě nemá jeho staticčnost negativní konotaci, vyrovnanost a smíření spíše vzbuzují soucit a touhu po nápravě.

Literáty objevující se v anekdotách, které již nesou prvky neuvěřitelnosti, je možné rozdělit do dvou skupin na základě míry jejich přímé participace na plynutí děje. Do první skupiny spadají pasivní postavy, které pouze někomu zprostředkovávají svoji zkušenost s neobvyklým setkáním, přičemž u těchto postav nebývají blíže rozvedeny charakterové rysy ani není možné je z textu odvodit. Interakce se zvláštními bytostmi nemá vliv na vývoj jejich života, ani z ní pro učence neplynou žádné důsledky. Takovéto setkání je například předmětem vyprávění literáta Paka v anekdotě č. 46, který zprostředkovává historku svého přítele guvernéra, jenž byl svědkem zvláštní události. Při návštěvě souseda se v domě setkal s jeho otcem, jenž už byl tou dobou dlouho po smrti. Guvernér byl z této absurdní situace otřesen, ovšem ještě podivnější mu přišel fakt, že pro sousedovu rodinu jsou tyto návštěvy nebožtíka zcela přirozenou součástí života a nikdo se nad nimi nepozastavuje. Duch otce se v domě pouze sporadicky zjevuje, do života svojí rodiny však dále nezasahuje.

V opozici k pasivně přihlížejícím literátům stojí učenci, kteří vykonávají konkrétní akce, jež pro ně z takovýchto podivuhodných setkání plynou. Podílejí se tedy na ději i jeho rozvoji. Ze způsobu chování i aktivního konání literátů můžeme z textu vyčíst jejich typické osobnostní rysy, jimiž jsou předně oddanost, ochota pomoci a důslednost při plnění slibů, nepochybně se tedy jedná o kladné postavy. Zde bych příkladem uvedla dvě anekdoty nesoucí poměrně podobné prvky. V anekdotě *Vysloužilý literát byl omylem předveden před krále Jamu* (č. 7)

je postarší, nijak výjimečný literát odvečen démony před samotného vládce podsvětí, který mu má vyměřit test. Ukáže se však, že se jedná o omyl. Jama následně této chyby, která je pro něj spojením s lidským světem, využívá a žádá vystrašeného literáta o laskavost – přeje si, aby navštívil jeho rodný dům a požádal syny o nový plášť. Učenec si dobře uvědomuje absurdnost tohoto setkání a duchapřítomně žádá Jamu o důkaz, kterým jeho rodinu o pravdivosti prosby přesvědčí. Literát po návratu do světa lidí vykoná vše dle Jamových slov a ve splnění svého slibu je nejen velmi neodbytný, ale nakonec i úspěšný. Podobný osud čeká též učence z anekdoty *Literát zachránil dítě před démonem neštovic* (č. 31). Literátovi, který se ubytuje v hostinci, jehož majitele trápí urputná nemoc vlastního syna, se ve snu zjevuje démon neštovic v podobě starce. Na syna seslal nemoc v důsledku majitelovy nepohostinnosti a nyní dává literátovi instrukce, jak chlapce nemoci zbavit. Literát se jimi hned následujícího dne řídí a chlapec se skutečně uzdraví, načež démon spokojený s učencovou službou žádá ještě o jednu laskavost, tedy vyřídit jeho rodině vzkaz, aby posečkala s konáním obřadů. Zde se opakuje motiv s žádostí důkazu pro dosvědčení pravdivosti. I v této anekdotě se literát nenechává nedůvěřivou rodinou démona neštovic odbýt a urputným naléháním se mu podaří dostat svých slov. Přesto, že jsou si obě postavy velmi podobné, u druhého literáta dochází k drobnému posunu. Zprvu nepocituje zvláštní touhu démonovi pomáhat, „*Literát se snažil co nejrychleji se starce zbavit, a tak se vším souhlasil.*“⁶⁸, jedná tedy spíše z důvodu vlastního pohodlí. Při druhé prosbě je již zřetelně ochotný démonovi pomoci a vykonat pro něj službu, jak nejlépe bude schopen.

Podstatná část literátských historek je založena na setkání literátů s démony či zlými silami, které je přímo negativně ovlivňují, snaží se je vábit nebo jim nějakým způsobem ublížit. Kupříkladu literát Kim (č. 48) polapí démonku, jež na sebe vzala podobu jeho vlastní ženy a trpělivě vyčkává do svítání, až její čáry ztratí moc a ona se promění zpět v divokou kočku. V 37. anekdotě se zchudlý literát I Čang snaží svojí rodině zajistit střechu nad hlavou všemi možnými způsoby. Velice odvázně, avšak neúspěšně hledá opakovaně útočiště v opuštěných domech, které jsou opředené duchařskými historkami. Ty se nakonec vždy ukážou být pravdivé a I Čangovi se ani s pomocí příbuzných nedaří prokletí míst zlomit a zbavit je temných sil. Zajímavá je předně 58. anekdota, která z tohoto rámce mírně vybočuje, jelikož zde není nebezpečí vystaven pouze samotný literát, ale jedná se o bezpečnost hlavního města, potažmo celé země. Literát je ve snu mužem majestátního vzezření varován před podivnými nájezdníky přivážejícími do města zkázonosný dar a do ruky mu je vtisknut talisman, které má tyto nájezdníky zničit. Literát neváhá a nebojácně svůj úkol plní, zachraňuje hlavní město před

---

⁶⁸ Löwensteinová, 2018, str. 40

obsahem tohoto danajského daru, jenž byl bezesporu dílem černé magie, a stává se hrdinou. Byť tyto postavy postrádají přímou charakterizaci, typické povahové rysy literátů je možné odvodit z jejich konání. Zplošťujícími rysy jsou tedy nepopíratelně odvahy a nebojácnost. Literáti při setkání s démony a duchy nejednají ukvapeně, naopak s rozvahou hodnotí situaci, čímž si mnohdy zachraňují život i duchapřítomnost. Evidentní je, že jsou poučeni o způsobech, jak s nadpřirozenými silami jednat.

5.2.3 STUDENTIA A MLADÍCI

Četněji se vyskytujícím typem postavy v historkách *Čchönjeroku* jsou taktéž mladíci, mnohdy konfuciánští studenti. Objevují se v několika druzích anekdot, které je možné rozčlenit do tří větších tematických celků: příběhy o lásce, zvláštní setkání a konání dobra, jež je po zásluze odměněno.

V korpusu se nacházejí tři anekdoty s milostnou zápletkou, v nichž je hlavní postavou mladík či student. Spojujícím prvkem těchto postav je silný a vřelý cit, který k dívčímu protějšku chovají. Ovšem charakterové rysy i schopnosti jednotlivých postav jsou velmi odlišné. Konfuciánský student, jenž se ve 2. anekdotě dostává za hranice lidského světa a je za něj provdána dcera nesmrtelného, se nevyznačuje žádným zvláštním nadáním, ani moudrostí. Zpočátku je lehce rozpolcený a nejistý, jelikož pochází z nuzných poměrů, v životě nebyl v takto honosném prostředí a neví, co se sluší a patří. Je zcela obyčejným mladíkem, na kterého však čekal šťastný osud v podobě života ve světě nesmrtelných, překrásné milující ženy a vřelého přijetí ze strany její rodiny. Guvernérův syn v anekdotě *Čaran* (č. 17) je naopak neobyčejně pohledný a nadaný. „*Oči i obočí měl tmavé, obličej jako vymalovaný. Přes svůj nízký věk byl poučený ohledně klasiků i historie, vynikající v kaligrafii, téměř dokonalý ve skládání básní. A proto mu dětským jménem říkali Sindong – zázračný chlapec.*“⁶⁹ Mladík je v útlém věku spojen s neméně krásnou a nadanou kisäng Čaran, jež je po několik let každým dnem po jeho boku. Chovají k sobě vzájemně velmi vřelý cit, mladíkova rodina se však vrací do hlavního města a dvojice se tak musí odloučit. Zde nastává zajímavý moment – mladík doposud nepoznal loučení a pocit samoty, nepřikládá tedy síle vzájemné lásky dostatečnou váhu. „*Když ji mám před očima, je pro mě vším, ale jak jsem bez ní, stane se z mé lásky cosi tak postradatelného jako pár obnošených střevíců. Nemějte o mě strach, otče.*“⁷⁰ Mladík však brzy po návratu poznává trýzeň způsobenou odloučením a steskem, což ho přiměje vydat se na dlouhou pouť zpět za svojí láskou. I přes několik překážek se s dívkou opět setkává, načež

---

⁶⁹ Löwensteinová, 2018, str. 114

⁷⁰ Ibid., str. 116

oba, vědomi si nepřízni osudu v otázce společného soužití, prchají a usidlují se ve vesnici, kde začínají nový život. Vědí však, že není možné takto žít navěky a je nutné, aby mladík odčinil své provinění vůči synovské oddanosti, jež vzniklo útekem z domova. Mladík se tedy pilně učí, jelikož vítězství u úřednických zkoušek je jedinou možnou nápravou. Tato mužská postava prochází určitým vývojem – ze zvykaného chlapce z dobré rodiny se díky lásce stává silný mladý muž plný odhodlání. Dostává se mimo pohodlí honosných domů a služebnictva, v lýčených střevících se pouští na náročnou cestu a následně se nebojí ani fyzické práce, aby mohl sebe a Čaran uživit. Jeho postava je ukázkou vzorového muže a syna, byť je jistě nutné říci, že zásadní roli v mnohých jeho rozhodnutích a činech, resp. dospělosti hraje samotná Čaran. Anekdota s milostnou zápletkou, jež bohužel nemá na rozdíl od těch předešlých šťastný konec, je *Milostná historie zbabělého studenta Kima* (č. 24). Student Kim je obdobně jako mladík v předešlé anekdotě velice nadaný a schopný, je však také nesmírně zbabělý. Zalíbí se mu dcera jednoho literáta, u kterého na čas přebývá. Je okouzlen její krásou a nestydatě ji žádá o společně strávenou noc. Dívka mu oponuje, nejprve musí požádat jejího otce, aby se stala jeho ženou, pak mu ráda vyhoví. Mladík projevuje zcela odlišné rysy v přítomnosti dívky a následně při setkání s jejím otcem. U dívky se chová velmi neodbytně, naléhá a postrádá jakékoli morální zásady. Před jejím otcem však cítí stud a respekt a není schopen ze sebe vypravit ani hlásku. To se několikrát opakuje a s každým dalším pokusem se zvyšuje nátlak, který na něj dívka vyvíjí. Vyhrožuje vlastní smrtí, pokud by ji o čest chtěl opravdu připravit a po čase mu sděluje, že jí otec již vybral ženicha, student se tedy musí bezodkladně vyjádřit. Cyklus přesvědčování dívky k milostnému aktu a následné neschopnosti o ni literáta požádat prolomí až samotná dívka, jež si nakonec vezme život. Tento student je zcela statickou postavou, jejíž chování je konzistentní v průběhu celého textu a k žádným změnám nedochází ani při výrazných podnětech, což má fatální důsledek.

Do následující kategorie, tedy zvláštních setkání, jsem začlenila čtyři anekdoty, jejichž pojícím prvkem je setkání mladíků s něčím neobvyklým, nepocházejícím z lidského světa. Mezi tyto příběhy spadá anekdota č. 33, v níž se Čchö Munpal jednoho večera během příprav na úřednické zkoušky v konfuciánské akademii ztrácí svým přátelům. Téže noci je nalezen ve zuboženém stavu a napůl v bezvědomí. Poté, co se s pomocí přátel alespoň trošku zmátoří, vypráví neuvěřitelný příběh o daleké cestě a setkání s velmi váženě vypadajícím mudrcem, kterého rozhořčil svojí neschopností vyložit znaky v předložené knize, načež byl násilím vyveden a dál už si nic nepamatuje. Fatální důsledky svých činů pocítí mladík figurující v anekdotě č. 43, jenž během chvíle čistě z rozmaru ničí posvátný portrét ženy po staletí uchovaný ve svatyni, za což ho od ní později stíhá trest smrti. Hned v následující anekdotě čeká

stejný konec mladého studenta, jenž v akademii při příležitosti setkání konfuciánů za účelem rozhodování o konání obřadů, zpochybňuje zásluhy generála Kim Jusina. Nabádá konfuciány k odstranění jeho posmrtné tabulky a ukončení konání obřadů. Za své krátkozraké pošetilé tvrzení je následně potrestán duchem samotného Kim Jusina, jenž jej navštíví ve snu a odsoudí ho k smrti. Podivné setkání zažívá i mladík v 47. anekdotě, kterého v noci svádí liška v podobě krásné dívky. Mladík pojímá podezření, že je dívka démonkou, a bez váhání koná tak, jak je při takovémto setkání doporučeno. Přesto se mu vztekla liška vyvlékne a mladík smutní, že se mu ji nepodařilo udržet. Evidentně se tedy v tomto typu anekdot analyzovaného korpusu jedná výhradně o setkání se zápornými silami a mohou z nich pro hlavní postavy vyplynout neblahé důsledky.

Ve třetím typu anekdot jsou studenti kladnými postavami, jež projevují soucit, pociťují osobní odpovědnost a konají dobré skutky, za které jsou následně odměněni. Dobrodiní koná konfuciánský student, jenž v 11. anekdotě cestou na úřednické zkoušky pomáhá mrtvole muže, jenž se za svého života nechoval dle morálních zásad, zemřel nepřirozeně a nyní po smrti jeho tělo trpí. Student pociťuje k mrtvému lítost a projevuje velkou míru laskavosti, když jeho pozůstatky pečlivě očišťuje a se všemi obřady ukládá do země. Stařec mu následně jeho laskavost oplácí složením básně, díky níž mladík u zkoušek zvítězí. Odměněn za své správné chování je taktéž konfuciánský student v anekdotě č. 63. Během oslav, kdy všichni ostatní opouštějí akademii a uchylují se k občerstvení a zábavě do přírody, cítí tento student povinnost posvátné místo střežit. Vládnoucí král Sedžong vysílá eunucha stráž na půdě akademie zkontrolovat a když se dozví, že na místě zůstal pouze jeden ze studentů, nechá si jej osobně zavolat do paláce. Jelikož na něj student udělá dojem nejen svým citem pro odpovědnost a schopností obětovat svoje veselí pro vyšší účel, ale taktéž dovedností umně skládat básně, prohlásí jej za úspěšného absolventa, vybaví jej věncem z květin, koněm a družinou na znamení vítězství u zkoušek a vyšle zpět. V obou anekdotách jsou tedy studenti kladnými postavami, ochotnými bez zaváhání pomoci. Reprezentují žádoucí lidské vlastnosti, díky kterým je jim značně usnadněna cesta k úspěšnému složení zkoušek.

5.2.4 MNIŠI

Postavy mnichů jsou v literatuře již od období Korjō uchopeny jako objekt posměchu ze strany autorů. Důvodem je jejich neschopnost odolávat vlastním vášním a touhám směřovaným k ženám, alkoholu a jídlu. Není tedy možné mnichy považovat za čistě dobré či špatné postavy. Příklad mnicha oddávajícího se vlastním touhám se objevuje v 66. anekdotě. Lstivý mnich obcuje se ženou jednoho vesnického muže a aby se soka provždy zbavil, využije jeho opilosti a vymění si s ním šaty. Muž, probudiv se v mnišském rouchu, se ve svém zmatení

snadno nechá přesvědčit, že je skutečným mnichem, načež se vydá do kláštera. Výjimečným mnichem je Huion, jenž je ústřední postavou anekdoty č. 5. V jeho případě není důležité, zda je kladnou postavou, či nikoli. V anekdotě je vyzdvihován jeho příkladný mnišský život, který strávil pilnou prací a meditací, a následný přechod k askezi.

5.2.5 MANŽELKY

Až na výjimky, jež se v rámci korpusu vyskytují, je možné pro tento typ postavy použít označení „zlostné manželky“. Mezi typické zplošťující rysy, jež jsou charakteristické pro ženy v rolích manželek, patří zejména ráznost, hrubost a zuřivost. Jednají velmi afektovaně, křičí, rozbíjejí, co jim zrovna přijde pod ruku, a nezřídka se uchylují též k fyzickému násilí. Přesto naplňují představy ideálních manželek, jež jsou půvabné a schopné pečovat o svého manžela a celou domácnost. Nejvýraznějšími postavami tohoto typu jsou manželky literáta a generála figurující v 25. a 26. anekdotě, přičemž obě tyto postavy i anekdoty, do nichž jsou zasazeny, nesou velice podobné prvky. Téměř totožná je především vztahová dynamika ústředních párů, založená na kontrastu postavení muže a ženy v rámci jejich vztahu. Obě ženy zaujímají vůdčí roli, do níž nebyly nikým pasovány, a osobují si veškeré rozhodování. Jejich muži jsou jim v manželském soužití podřízeni a neodvažují se svým ženám v ničem odporovat, mají utlumenější povahové rysy. Právě opozice velmi dominantní ženské postavy, jež v sobě nese sílu a hrubost a mužského protějšku, který je jí v rámci vztahu ve všem svém jednání podřízen, je podstatou humornosti těchto anekdot. V případě generála ji ještě umocňuje ambivalentní chování – neotřesitelná odvaha a chrabrost na válečném poli a naprostá zbabělost vůči vlastní manželce. Těchto žen se nebojí pouze samotní manželé, ale je patrné, že vyvolávají strach i u mužské části širšího příbuzenstva či přihlízejících, kteří se neodvažují muži podat pomocnou ruku, neboť by se sami mohli stát terčem jejich hněvu, což jen umocňuje v anekdotách deklarovanou mužskou neschopnost. Byť se jedná o postavu spíše upozaděnou, lze na základě podobnosti charakterových rysů k výše zmíněným přiřadit též manželku vystupující v anekdotě č. 4. Této postavě není sice věnováno mnoho prostoru, přesto je z textu možné vyčíst, že je ve svém běsném konání taktéž poháněna prudkou emoční reakcí vycházející z mylného dojmu, že jí je manžel nevěrný. Rozezlená žena pak jedná zcela bezmyšlenkovitě, čímž vystaví svého muže nebezpečí a zapříčiní jeho smrt.

Z rámce typologie zlostných manželek vybočuje ženská postava z 48. anekdoty, která taktéž není hlavní postavou a vystupuje pouze na pozadí této historky. Z úvodu je ovšem zřejmé, že v tomto případě se naopak jedná o ženu, která svého muže miluje a starostlivě o něj pečuje.

Druhou podkategorií, jež se v *Čchönjeroku* objevuje, jsou „vychytralé manželky“. Společnými rysy těchto ženských postav jsou důvtip a vynalézavost, které jim pomáhají vyvléci

se bez úhony z problémů. Nevěrné manželky v 65. a 66. anekdotě díky mazanosti či laškování odvádějí pozornost svých manželů, čímž je udržují v nevědomosti a umožňují svým milencům nepozorovaně prchnout. Vychytralá je též postava manželky v anekdotě č. 60, jejímž předmětem však není vztah mezi ženou a jejím mužem, nýbrž opět uchování vlastní cti. O nebývalé kráse této mladé ženy se totiž doslechne sám panovník, o němž je známo, že si krásné dívky pro svoji potěchu poroučí přivádět do paláce. Příkaz se tedy nevyhne ani jí. Jelikož je to však žena bystrá a důvtipná a takovouto situaci předvíдалa, má již připravený plán, jak se vyhnout zneuctění a zároveň panovníka nerozlítit.

V případě tohoto typu ženských postav je z korpusu patrné, že četností převládají manželky zlostné a nevěrné, jež jsou svojí povahou konzistentní. Kategorii tedy lze uzavřít s tím, že v Im Pangově díle inklinují postavy manželek spíše k negativním konotacím, pokud ovšem za vzorové nepovažujeme takové, jako jsou Čaran a Tchahong, jež si svým předepsaným chováním manželství nakonec vyslouží i přes svůj nízký původ.

5.2.6 KISÄNG

Vedle manželek jsou výraznými ženskými postavami v Im Pangových textech též *kisäng*, společnice pocházející z nízkých společenských kruhů, prošly profesionálním výcvikem a ovládají mnohá umění od zpěvu a tance až po skládání poezie. Již samotná přítomnost této postavy v anekdotě značí, že se bude jednat o příběh milostný, nebo humorný. Na základě typu anekdoty se liší též typologie *kisäng*, jelikož různé zaměření textu vyžaduje a taktéž vyzdvihuje jiné charakterové rysy.

Společnice, jež se objevují v příbězích o lásce, lze charakterizovat jako nadmíru půvabné a moudré dívky, jež vynikají svým talentem ve zpěvu, tanci i hře na nástroj a jejichž předními rysy ve vztahu k milostné zápletce jsou věrnost a oddanost. Této charakteristice odpovídá *kisäng* v anekdotě *Vzpomínky na lásku krásné Tchahong* (č. 18), mezi níž a neméně nadaným a pohledným mladíkem vzplane vřelý cit. Tchahong jej ovšem s příslibem zachování věrnosti přesvědčí, aby se na čas rozdělili a on nejprve složil úřednické zkoušky. Mladík poháněný vidinou opětovného setkání vkládá veškeré úsilí do učení a ve zkouškách vítězí, načež se setkává s milovanou *kisäng*, která na něj věrně a trpělivě čeká. Společně pak žijí šťastný a naplněný život. Její výjimečnost je dokreslena též předpovědí příchodu vlastní smrti spolu s následným zjevováním se svému muži ve snech. Emblematickou postavou tohoto typu v korpusu je Čaran ve stejnojmenné anekdotě č. 17, jež představuje dokonalou partnerku a snachu. Dívka je osudově spojená se stejně starým mladíkem, synem guvernéra. I v této anekdotě dochází k rozdělení ústřední dvojice a následnému dojemnému setkání. Z celého textu je prostřednictvím přímých i nepřímých charakteristik patrné, že se jedná o opravdu výjimečnou

dívku. Jsou vyzdvihovány její půvaby a dokonalá znalost veškerých dovedností a umění, které by *kisāng* měla ovládat. Nadto se Čaran nebojí ani fyzické práce a je velmi zdatná v šití, čímž sobě i svému milému zajišťuje živobytí. Synovi guvernéra zachovává během odloučení věrnost, věří, že se opět setkají. Monolog, který postava pronáší ke svojí matce, poté co odbyla a nepřijala do svého domu cestou zmoženého guvernérova syna, je plný emocí a Čaran vyčítá matce její chladnost vůči mladíkovi. Věří, že jejich setkání bylo dílem osudu a cit, který mezi nimi od té chvíle panuje, je opravdová láska. Navíc posvěcena mladíkovými rodiči, kteří příliš nehledí na zcela odlišné postavení milenců, což zavdává Čaran další důvod pro její přesvědčení, že takovou lásku již nikde jinde nenalezne. V linii příběhu, kdy milenci společně prchají a usídlují se na vesnici, projevuje postava Čaran praktičnost a schopnost moudře vést domácnost, která alespoň zpočátku trpí nedostatkem. Je si vědoma, že útek nebyl správným rozhodnutím a je nutné odčinit provinění vůči rodičům, obstará patričnou zkuškovou knihu a přiměje guvernérova syna k pilnému studiu pro složení úřednických zkoušek, jež jsou jediným způsobem, jak své provinění vůči synovské oddanosti odčinit. Ze samotného plynutí děje i vztahové dynamiky je patrné, že je to zpravidla právě Čaran, kdo činí důležitá rozhodnutí, přichází s nápady a řešením obtížných situací, lze tedy říci, že tato postava je primárním hybatelem děje. Tchahong ani Čaran nejsou typickými *kisāng*, byly takto pouze vychovány, v příbězích však zastávají roli věrné ženy, jež je v souladu s konfuciánskými představami o ženském ideálu, a dokáží se vymanit ze svého nízkého společenského postavení a získat vyšší status.⁷¹ Obě hrdinky mají v příbězích dominantní roli, iniciují, plánují a rozhodují, čímž rozvíjejí své vztahy a posouvají děj. Vytvářejí tak silný kontrast k mužským protějškům, které jsou naopak velmi pasivní, čímž je obdobně jako u výše zmíněných manželek narušena tradiční představa dominujícího mužského a podřízeného ženského elementu.

V případě *kisāng*, jež jsou hlavními postavami anekdot humorných, je opět kladen důraz na jejich krásu a nebývalé schopnosti, ovšem nejsou v roli milujících postav, jež by si uchovávaly věrnost a nacházely pravou lásku. V humorných anekdotách se již jedná o skutečně profesionální úřední společnice konající své zaměstnání, zde konkrétně slouží úředníkům, kteří přijíždějí do daného okresu. Chystají léčky na muže ve vysokých úředních pozicích, manipulují jimi a jejich hlavním cílem je odkrýt pokrytectví těchto mnohdy přehnaně moralizujících mužů a zostudit je. *Kisāng* v anekdotách *Cenzor a kisāng* (č. 21) a *Admirál*

---

⁷¹ LÖWENSTEINOVÁ, Miriam. Portraits of Femininity In Korean Medieval Literature: Stories from Im Pang's Ch'ŏnyerok. *Studia Orientalia Slovaca* [online]. 2020, 19(1), s. 185-186 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.academia.edu/83723514/Portraits_of_Femininity_In_Korean_Medieval_Literature_Stories_from_I_m_Pangs_Ch%C5%8Fnyerok?uc-sb-sw=6027645

v *truhle* (č. 22) okouzlují vysoké úředníky svojí krásou a ženskými přednostmi a zneužívají jejich náklonnosti k realizaci lstivých plánů. Jejich typickými rysy jsou mazanost a vychytralost. Nicméně je nutné zdůraznit, že nejsou nikterak zápornými postavami, nechtějí mužským protějškům ublížit, pouze si dělají legraci z nich samotných a jejich nadutosti, tj. je chtějí zesměšnit.

5.2.7 NEOBYČEJNÉ BYTOSTI

Neuvěřitelnost mnoha příběhů obsažených v *Čchönjeroku* je dána především přítomností bytostí s ne-zemským původem a nadpřirozenými či mimořádnými schopnostmi nebo entit pocházejících z jiných světů. Tyto postavy objevující se v různě významných rolích napříč korpusem rozčleňuji do dvou následujících podkategorií.

První z nich je tvořena entitami, jež jsou z pohledu hierarchizace „bytí“ bezpochyby nadřazeny lidským bytostem. Podstatou či funkcí těchto entit je soudit lidské činy a ukládat jim odpovídající tresty, lidé k těmto bytostem vzhlížejí s respektem, uctívají je a vykonávají obřady, jimiž si zajišťují jejich přízeň. V *Čchönjeroku* je v pozici bytosti, již přináležejí soudit a trestat, emblematickou postavou vládce podsvětí Jama, jenž je v Asii součástí hinduistického i buddhistického pojetí světů. Výjimečnost vládce podsvětí figurujícího v 7. anekdotě Im Pangovy sbírky spočívá v tom, že mu autor bez okolků přiřkl korejský původ, rodný dům zasadil do hlavního města a vládci dal konkrétní korejské jméno. „*Před odchodem se literát ještě vrhl na zem a složil králi poklonu. V doprovodu dvou strážců podsvětí vyšel z brány. Venku se jich zeptal: „Kdo byl ten člověk na trůně?“ „Sám Jama, vládce podsvětí. Rodovým jménem Pak, vlastním U.*“⁷² Obdobnou roli zastává též nebešťan v 10. anekdotě. Na lidstvo sesílá trest v podobě záplav, bližší příčinu jeho hněvu se však nedozvídáme. Z nebešťanova popisu je patrná přítomnost typických ne-zemských atributů, tedy meče a bílého koně. Obě tyto postavy jsou vykresleny jako majestátní bytosti přirozeně v lidech vzbuzující respekt. K této kategorii řadím taktéž postavy nesmrtelných, které se objevují ve dvou úvodních textech *Čchönjeroku*. Nesmrtelní, obdobně jako výše zmíněné postavy, jsou z hlediska hierarchického pojetí vnímány jako bytosti lidem nadřazené, jimž má být projevoována patřičná úcta. Nesmrtelný jménem Čang Torjong, jenž figuruje jako ústřední postava v první anekdotě, si odpykává trest vyhnanství ve světě lidí, kde se potuluje v podobě žebráka. Lidské oči jeho neobyčejnost spatřit nemohou, ovšem v hlavním městě žijící mág o Čang Tojongově původu ví, proč mu i přes vlastní nafoukanost vždy prokazuje náležitou úctu, čímž u lidí vzbuzuje udivení a rozpaky. Žebráka u sebe opakovaně hostí nízký úředník, který k němu pocituje soucit

---

⁷² Löwensteinová, 2018, str. 24

a jeho následnou smrt oplakává. Čang Torjong o dvě dekády později svede cestu tohoto úředníka procházejícího údolím Čirisanu do světa nesmrtelných, aby mu mohl jeho laskavost a starostlivost oplatit. Obdobně přivede nesmrtelný v 2. anekdotě do svého světa mladého studenta, jehož vybral za muže své jediné dceři, a se svatebními obřady nikterak neotálí. O mladíka pečuje a když se mu stýská po matce, svolí, aby ji navštívil. Po pár letech pobývání v lidském světě pro něj i jeho matku nechá poslat, neboť ví, že se stane neštěstí, které zapříčiní smrt mnoha lidí. Oba nesmrtelní jsou bezesporu kladnými postavami, jež se vyznačují především svojí laskavostí a pohostinností, jsou vznešeného vzezření a přirozeně budí respekt. Svádějí cesty konkrétních osob do svých světů, náležitě o ně pečují a s naprostou přirozeností se s nimi dělí o své bohatství.

Do druhé kategorie spadají bytosti, jež zdánlivě působí jako obyčejní smrtelníci. Mají však jisté neobvyklé schopnosti, jichž využívají především ve prospěch lidí, kteří čelí nesnázím. Takovouto mimořádnou osobností je například zchudlý příbuzný knížete Hana ve 13. anekdotě. Působí sice dojmem obyčejného člověka, ovšem v rukou třímá velikou moc, jelikož před mnoha lety v horském klášteře převzal od staříckého mnicha knihu se seznamem démonů a spolu s ní i odpovědnost všem démonům vládnout. Neméně podivuhodný je mistr, jenž ve 14. anekdotě vyléčí na smrt nemocnou dceru hostinského, když ji zachrání ze spárů samotných démonů. V anekdotě č. 16 pak obdobně zvláštní muž ochraňuje před vraždícími mandžuskými nájezdníky procházející skupinu lidí, kteří se díky jeho magii stanou očím nájezdníků neviditelní. Velmi zvláštní je též postava Pukčchanga figurující v anekdotě č. 3. Im Pang zde používá přímou charakteristiku pro vykreslení jeho výjimečného talentu a moudrosti. Pukčchangova neobyčejnost je demonstrována schopností ovládat jakýkoli jazyk včetně řeči zvířat a taktéž historikou, v níž při návštěvě své tety dokáže s určitostí říci, jaký je důvod zpoždění jejího sluhu, o kterého žena projevuje starost: „*Pukčchang se z místa, kde seděl, zadíval směrem k Jongnamu a po dlouhé chvíli řekl: „Ten sluha právě překročil kopec, nemějte obavy. Zrovna dostává výprask od jednoho literáta, ale zcela svojí vinou, nemusíte mít o něj strach.*“⁷³ Tato schopnost pozorovat, co se děje v danou chvíli na míle daleko pochází z buddhismu, jedná se o koncept jakéhosi „*spirituálního oka*“, kterého mohou adepti učení v určitém stupni svého výcviku dosáhnout.

K této podkategorii lze přiřadit též mnichy vykazující neobyčejné schopnosti. V korpusu se bez výjimky objevují v rolích kladných postav v pozici zachránců, díky nimž je uchráněn nejméně jeden lidský život. Spojuje je zvláštní zjev, dobrosrdečnost a zvláštní schopnosti, kterých využívají ke konání dobrých skutků. Mnich figurující v anekdotě č. 9 uchraňuje

---

⁷³ IM, 2003, str. 49.

na břehu moře několik lidí včetně učitele a hostinského před zrádnou vlnou, jejíž příchod správně předpovídá, byť tomu nenasvědčují žádná znamení na obloze. Životy mnoha lidí zachraňuje též zvláštní mnich, který doprovází rozezleného nebešťana odhodlaného na zem seslat potopu. Za detailnější zmínku jistě stojí mistr Suil, jenž je ústřední postavou anekdoty č. 6. Suil svým zjevem i chováním budí nejen respekt, ale též určitou míru strachu u ostatních mnichů v klášteře. V příběhu, jenž se ve spojitosti s ním vypráví, dá nepřilíš bystrý poslíček přednost alkoholu a radovánkám před doručení důležité listiny, čímž se nevyhnutelně dostává do potíží. Při lkaní nad svým osudem se dělí se starým mnichem o jídlo, načež od něj dostává radu, díky které se vyhne trestu za své provinění. Mistr Suil se totiž objeví ve snu náčelníkovi, jenž je za rozsudek nebohého poslíčka odpovědný, a nabádá jej ke zvýšené opatrnosti při souzení. V této anekdotě tvoří kontrast ke starému a váženému mnichovi mladí, nezkušení, a hlavně neposlušní mniši pobývající se Suilem v klášteře.

Postavy své zvláštní schopnosti odhalují před smrtelníky, kteří se jim následně sami touží naučit a vyzvídají od nich, jakým způsobem k nim přišli. Naléhají, aby jim sdělili svá jména a bydliště, avšak neobyčejné bytosti informace sdílejí velice zřídka, zpravidla v tento moment mizí a již není možné je opětovně nalézt.

Ke kategorii postav ovládajících neobyčejné schopnosti přiřazuji též postavy mágů a osob, jež v anekdotách mění svoji podobu ve zvířata. V *Čchönjeroku* vystupují dva učenci, o nichž je v textu explicitně řečeno, že se jedná o mágy znalé tajných nauk. Jun Sepchjōng vystupující ve 4. anekdotě býval vojenským úředníkem a díky setkání se zvláštním člověkem pronikl do tajných umění, jejichž znalost před svým okolím ukrývá. Tuto anekdotu tvoří dva na sobě nezávislé příběhy z jeho života Jun Sepchjōnga, které dokazují jeho výjimečné schopnosti. Část anekdoty je tedy věnována příhodě, v níž je opět patrná schopnost „*spirituálního oka*“ již zmíněna ve spojitosti s mistrem Pukčchangem. Jun Sepchjōng sedící doma s rodinou náhle prohlásí, že jeho sestra v Honamu právě zemřela a jelikož je její rodina chudá, vypraví sluhu se vším potřebným k pohřbu a obřadům. Úvodní část anekdoty je věnována konfrontaci Jun Sepchjōnga s Čön Učchim, druhým mágem figurujícím v korpusu. Jejich postavy jsou protikladné – představují bílou a černou magii, a setkání lze interpretovat jako boj dobra se zlem, v němž je nakonec zlo ztělesněné Čön Učchim poraženo. Je tedy patrná přítomnost určité míry didaktičnosti. Zápornost postavy Čön Učchiho vyplývá z přímé charakteristiky, taktéž pronikl do tajných umění, ovšem využívá je ke špatnostem včetně unášení lidí či proměn do podob manželů za účelem zneuctění jejich žen. Mág je popsán jako arogantní, vyvolávající v lidech strach. Tato postava prolíná v *Čchönjeroku* celkem dvěma anekdotami, kromě té s Jun Sepchjōngem se několikrát letmo setkává taktéž s nesmrtelným

Čang Torjongem ve 2. anekdotě, přičemž v obou zmíněných jsou ilustrovány jeho negativní charakterové rysy a zjevná bázlivost ve vztahu k autoritám. Před Jun Sepchjōngem, kterého sám považuje za opravdového mistra, se proměněn v brouka schovává ve džbánu, když má být vykonána spravedlnost a učiněna přítrž jeho nekalostem. K Čang Torjongovi, jenž je všemi považován za pouhého žebráka a o němž je si Čön Učchi dobře vědom, že je jedním ze tří nesmrtelných, se chová s neskonalou úctou a neodvážá se mu ani pohlédnout do očí, pročež ho lidé považují za blázna.

U postav Jun Sepchjōnga i Čön Učchiho dochází k proměně do zvířecích podob, konkrétně včely a brouka. Motiv metamorfózy je dějotvorný v několika dalších anekdotách. Je přítomen na pozadí 6. anekdoty, v níž se přítel neobyčejného mnicha Suila proměňuje v obrovského tygra a straší zvědavé mladé mnichy, neuposlechnuvší rozkazu mistra nenásledovat. Naopak podstatou celého děje je v případě anekdot č. 19 a 20, které si jsou velmi podobné. V obou příbězích se jedná o muže, kteří již skoro dosáhli velmi pozeňnaného věku 100 let. Oba jsou otci a žádají v určitý moment své děti a příbuzné, aby jim dopřáli chvíli klidu a soukromí, načež se v osamocení proměňují do podob ryby *hongö* a vepře. Synové muže proměněného v rybu uspořádají se zuby a nehty, které po sobě při proměně zanechal, pohřební obřady dle tradice. Příbuzní muže, jenž na sebe vzal podobu prasete, nevědí, jak s takovouto neobvyklou situací naložit, a jejich názory na řešení se různí. Nechají si tedy poradit od ministra jakožto vážené autority, na jeho radu vepře vypustí na svobodu v horách a následně taktéž uspořádají pohřební obřady.

5.2.8 DÉMONI A DUCHOVÉ

Zvláštní kategorii postav tvoří démoni, duchové a rozmanité temné síly, jež vycházejí z korejských mýtů, legend a ústně tradovaných vyprávění. V rámci analyzovaného korpusu se až na drobné výjimky jedná o bytosti s velmi negativními charakterovými rysy. Řadí se sem démoni roznášejíci nemoci, mužští démoni a ženské démonky vykonávající tresty v podsvětí, démonky schopné měnit svou podobu či zlí duchové a s nimi spojené domy, ve kterých straší.

V korpusu se objevují celkem tři historky, v nichž jsou stěžejní postavou démoni roznášejíci nemoci. V již výše zmiňované anekdotě *Literát zachránil dítě před démonem neštovic* (č. 31) vystupuje postava démona neštovic v podobě starce. Tento démon seslal nemoc na syna hostinského jako trest za jeho nedostatečnou pohostinnost, sám ovšem iniciuje nápravu prostřednictvím literáta. Démon zde není vyloženě zápornou postavou, není nijak zákeřný, naopak je ochoten svůj trest zrušit výměnou za odčinění chyb a taktéž projevuje vděčnost literátovi ve věci vyřízení vzkazu jeho rodině. S démonem neštovic se opět setkáváme hned v následující historce. Prostřednictvím vypravěče, jeho bývalého přítele, se dozvídáme,

že za svého života to býval velmi mírumilovný a srdečný člověk, ovšem nyní roznáší po vesnici smrtelnou nemoc, na niž doplácí životem především děti. Literát démona přiměje slíbit, že šíření neštovic zanechá, ovšem časem se ukáže, že to byly pouze plané řeči. Literát tedy koná rituály s obětínami, díky nimž hovoří k dávnému příteli a opětovně na něj naléhá, aby dodržel svůj slib. Démon tentokrát uposlechne a zjevuje se literátovi ve snu, kde mu sděluje, že nemoc byla trestem za hrubé chování vesničanů, avšak kvůli příteli i svému slibu rozhodnutí šířit neštovice změnil. Oba démoni v textu projevují určitou míru sebereflexe a jsou ve svém činění ovlivnitelní, lze je tedy považovat za dynamické postavy. Opačným případem je poté démon tyfu v 38. anekdotě, jenž se v podobě chlapce nevábneho vzezření vetře na hostinu a čistě pouze svojí přítomností vyvolává odpor všech zúčastněných. Ti se ze všech sil snaží chlapce vyhnat, spílají mu, bijí ho, ale nikdo jím není schopen pohnout. Hosté dojdou k závěru, že před nimi nestojí obyčejný člověk a ze strachu se mu klanějí a modlí se. Démon však neprojevuje ani špetku smířlivosti a všechny do jednoho nakazí smrtelným tyfem.⁷⁴

Mezi nadpřirozenými bytostmi, v jejichž existenci Korejci věří, hrají důležitou roli ženské démonky a duchové, kterým je v rámci *Čchönjeroku* taktéž věnováno několik historek. S příkladem velmi zlé ženské síly se setkáváme ve 35. anekdotě, v níž literátova žena vpouští do domu žebrající mnišku s nabídkou střechy nad hlavou výměnou za pomoc s šitím. Stařena zprvu pracuje s až neobyčejnou hbitostí, po pár dnech, kdy ženina pohostinnost začíná uvadat, se stařena s kumpánem schová do oltáře v domě a tyranizují nebohou ženu. V domě znějí pouze jejich hlasy, které ženě vydávají rozkazy, a pokud s jejich plněním nejsou jen maličko spokojeni, sesílají na její děti nemoci, přičemž sama literátova žena po pár dnech umírá. Postava stařeny má velmi negativní povahové rysy, představuje urputné a pomstychtivé koncentrované zlo, které lpí na sebemenších detailech, ubližuje a bere lidské životy. Démonka ve 38. anekdotě se proměňuje do podoby literátovy manželky, ve 47. a 48. anekdotě pak figurují démonky, jež v podobě krásných dívek svádějí mladíky. Ačkoli se mužům démonky daří polapit, vždy jim k jejich lítosti vyklouznou a zmizí. V těchto anekdotách jsou démonky plochými postavami bez jasnějších náznaků povahových rysů, poplatné obecným představám folkloru.

Do speciální podkategorie pak řadím démony a strašidla nesoucí hrozbu smrti. Jsou však aktivním činěním hlavní postavy většinou poraženi, či přímo usmrceni. Ve třech textech v pozici ztělesnění zla vystupuje had. Obrovský vzhledem odpudivý had se objevuje v kratičké anekdotě č. 39, kde jej sluha najde na půdě ministrova domu ve velké nádobě na mouku. Ministr poručí nádobu přinést a hada zabít. Mrtvé tělo pak společně zapálí, plameny však bez milosti

---

⁷⁴ Démoni, kteří roznášejí po světě nemoci, nemuseli být nutně ve svém předchozím životě špatnými lidmi. To proč a jakým způsobem se démony stali, není blíže upřesněno.

pohltní celý dům a nikdo z rodiny nepřežije. V 54. anekdotě je tlumočník, jenž byl zanechán na pustém ostrově tributárním poselstvem plujícím do Číny, ohrožován každou noc jakýmsi blíže neurčitelným nebezpečím z moře. Po pláži tedy rozestaví ostré bambusové kůly a ráno nachází obrovského hada s rozpáraným břichem. S hadem bojuje taktéž voják v anekdotě č. 40, který stráží vodní bránu Sugumun, v jejímž otvoru je tento tvor nebývalých rozměrů uvězněn. Voják bez váhání hada usmrtí, načež se had zanedlouho v touze po pomstě rodí převtělený ve vojákovu syna. Mezi otcem a synem vzrůstá vzájemná nenávisť, jež vyústí v synovu snahu vojáka v nestřežený moment zabít. Ten syna ubije k smrti a jeho bezvládné tělo se opět mění v hadí, načež si voják uvědomuje podstatu celé situace a k hadovi promlouvá tak dlouho, dokud nezlomí jeho touhu po pomstě. Do této kategorie spadá též již výše zmiňované páchnoucí strašidlo beroucí životy náčelníkům na venkovském úřadě, jež se objevuje v anekdotě č. 55. Je tedy patrné, že tyto bytosti mají v korpusu bez výjimky pouze zápornou roli. Jsou zpravidla velmi ohavného vzezření a mají na svědomí lidské životy, lze je tedy označit za čiré zlo, které znamená záhubu.

Im Pang v jedné ze svých anekdot reflektuje též duchy a temné síly, jež obývají domy. Byť se jedná pouze o jednu historku (č. 37), obsahuje tři dílčí příběhy, které se věnují literátovi I Čangovi a strašidelnému domu pod horou Namsan. Z textu je možné vyvodit, že temné síly v těchto obydlích obvykle lidem, kteří se tam rozhodnou usadit, neškodí. V nájemnicích bezesporu vyvolávají silně nepříjemné pocity a strach, ovšem nejsou zákeřné ani do jejich života nezasahují. K interakci, která s sebou nese negativní následky včetně ztrát na životech, dochází až v momentě, kdy se obyvatelé snaží tyto zlé síly násilím potlačit nebo z obydlí vyhnat.

Z analýzy a následně sestavených kategorií je zřetelné, že Im Pang nepracuje se striktně vymezenou typologií. Ačkoli lze na základě charakteristik určit jisté zplošťující rysy, jsou jeho postavy velmi rozmanité i v rámci jednotlivých kategorií. V mnohých případech dokonce těmito kategoriemi prostupují a není je tedy možné jednoznačně přiřadit pouze k jedné z nich, což svědčí o nízké schematičnosti *jadamů*.

5.3 KULTURNÍ INVENTÁŘ

Jak již bylo zmíněno v obecném úvodu o *pchäsölu* a *jadamu*, význam těchto literárních útvarů v současnosti tkví v uchování záznamu zvyklostí a představ tehdejší společnosti včetně nejnižších vrstev. Nejinak je tomu v případě *Čchönjeroku*, jehož prostřednictvím se pohybujeme ve světě plném kulturních symbolů. Napříč Im Pangovými texty prolínají lidové tradice a koncepty vycházející z šamanismu, buddhismu, taoismu i konfucianismu, což je odrazem velice pestré korejské kulturní a náboženské historie. Pro snadnější pochopení a logické uspořádání kulturního inventáře je zásadní rozčlenění světa *Čchönjeroku* do tří sfér,

tedy nebes, země a podsvětí. Tyto sféry jsou poměrně prostupné, a mají svůj vnitřní řád. Dokážeme si představit, jak tyto sféry vypadají v tradovaných představách, bytosti, které je obývají i typické prvky a atributy s nimi spojené.

5.3.1 NEBESA A PODSVĚTÍ

Nebesa představují pro lidské bytosti svrchovanou moc. V rámci korpusu není zjevné, že by přímo vstupovala do děje, pokud výjimečně zasahují, děje se tak za pomoci nebeského posla, jenž je opatřen typickými atributy v podobě bílého koně, meče a zlaté zbroje. Nebesa mají pro postavy zřetelně velký význam, což vyplývá z přímých promluv, příkladem: „*V tom mi byla určitě nebesa nápomocna!*“⁷⁵ či „*nebesa jí byla pohnuta*“⁷⁶. Tato vyjádření jsou zpravidla navázána na zásadní události, tj. osudová setkání či významné činy. Nebesa jsou též důležitým ukazatelem budoucnosti, jelikož postavy zběhlé v astronomii mohou ze znamení na obloze předpovědět pohromy a neštěstí. Odkaz na význam a vliv nebes se objevuje například při projevech lítosti nad nezáviděníhodným osudem Čang Torjonga: *Po světě bloudí mnoho lidí narozených pod neblahou hvězdou, ale nebyl ten jeho osud obzvlášť krutý?*“⁷⁷ Tímto je reflektována do korejské historie velmi hluboko zasahující tradice pozorování a interpretace postavení nebeských těles, jejíž záznamy jsou součástí oficiálních análů. Ve spojitosti s náboženskými představami jsou nebesa blíže zmíněna v souvislosti s učením Šákjamuniho v 8. anekdotě, jejíž podstatou je víra v předchozí a budoucí životy, stejně tak v nebesa a podsvětí, jakožto místa, kam lidé na základě svých skutků směřují po smrti. Do blíže nespecifikovaného prostoru nad námi se mohou dostat pouze lidé, kteří následovali dharmu a žili v harmonii s vírou v Buddhu.

Podsvětí a jeho uchopení bylo již blíže popsáno v kapitole Časoprostor. V Im Pangově světě je v souladu s obecnými lidovými představami vykresleno jako místo za řekou, jež je obeháno zdí tyčící se k nebesům. Z textů je patrná velmi odlišná představa o průběhu putování do zásvětních prostorů podsvětí a světa nesmrtelných. V případě cest do podsvětí jsou postavy odvečeny násilně služebníky vládcy Jamy a v lidském světě jejich tělo umírá. Pakliže se jedná o pochybení, nebo je odvečeni duše něčím vyrušeno, jako je tomu v textech *Čchönjeroku*, duše se navracejí zpět do svých těl a dochází k jejich oživení. Obdobně v moment, kdy uplynula doba vyhnání v lidském světě nesmrtelnému Čang Torjongovi a on se tak vrací zpět mezi nesmrtelné, v lidském světě jako žebrák umírá. Naopak cesty obyčejných lidí do světa nesmrtelných nenesou prvek odpoutání duše a těla, osoby, jež pobývají

---

⁷⁵ Löwensteinová, 2018, str. 107

⁷⁶ Ibid., str. 110

⁷⁷ Ibid., str. 9

ve světě nesmrtelných, se z lidského světa po tuto dobu zcela ztrácejí. Z Im Pangova popisu podsvětí a jeho kruhů je patrná úplná absence ženských postav v roli trestaných. Trestům, které dle podrobného popisu fungují na principu archaické právní zásady „oko za oko, zub za zub“, podléhají pouze hříšníci mužského pohlaví, kteří se v pozici učenců a úředníků provinili proti konfuciánským hodnotám, mj. lhali, okrádali a brali úplatky.

Pohled na nebeské konstelace a další jevy, jež shora přicházejí, doplňují sny a jejich výklady, prolínající vysokou i nízkou korejskou literaturou bez rozdílu, přičemž jejich funkce se s ohledem na literární žánry různí. Výraznou roli hrají taktéž v mnohých Im Pangových textech, ovlivňují hrdiny a posouvají děj, dokonce se nezřídka jeho podstatná část přímo ve snu odehrává. Poselstvím snu je nutné se řídit a respektovat jej, opačný přístup mívá nešťastné důsledky. V rámci korpusu fungují sny nejčastěji jako prostředek pro komunikaci s bytostmi, jež obývají zázračný prostor. Duše zemřelých předků se zjevují ve snech svým potomkům, jimž sdělují důležité informace, pomáhají jim při nápravě pochybení, nebo jim naopak spílají, pokud se dopouštějí nějakého poklesku, ale k nápravě se nemají. Hranice mezi snem a realitou jsou velmi vágní, skutečnosti, jež se v nich odehrávají, tyto rozostřené hranice přesahují, tzn. není výjimkou, že hmatatelné důsledky události ve snu jsou po procitnutí hlavního hrdiny patrné i ve skutečném světě. Pokud je tedy například v rámci snění těmito entitami vykonáván trest, jímž jsou nejčastěji rány holí, probouzejí se trestaní fyzicky zmožení a v bolestech. Ti, nad nimiž byl vynesen rozsudek smrti, zpravidla za několik dnů po probuzení z hrůzných snů umírají. Sny jsou též médiem, díky němuž mohou tyto snové postavy projevit vděk za vykonané služby, což je patrné například v případě Jamy či starce, jehož tělo student dle pravidel řádně pohřbil a ukončil tím jeho bloudění v meziprostoru. Neméně významnou funkci má sen jakožto prostředek pro záchranu životů. Zde bych uvedla dva odlišné případy vyskytující se v korpusu: prvním je sen náčelníka okresu iniciovaný mnichem Suilem po setkání s lkajícím poslíčkem, jehož má právě zmíněný náčelník soudit. Suil k němu promlouvá prostřednictvím snu, v němž je též přítomen náčelníkův zemřelý předek, čímž je snu i jeho obsahu přisouzena ještě větší váha. Náčelníkovi je tedy jasné, že je nutné dbát pokynů mnicha a neprotivit se jim. Jako médium pro záchranu funguje sen též v kapitole s literátem plujícím na lodi přes řeku Han, jemuž se ve snu zjeví zvláštní muž, předpovídající příjezd nájezdníků přivázejících magický dar, jenž má zemi přinést zkázu. Také zde je realita snu prostupná do skutečnosti, jelikož literát dostává od posla talisman, jenž je u něj fyzicky přítomen po procitnutí ze snu.

5.3.2 RELIGIÓZNÍ PŘEDSTAVY

Téměř všemi anekdotami korpusu v různé míře prolínají ideje a činnosti spojené s vírou. V *Čchönjeroku* se tak mísí prvky šamanismu, buddhistické a konfuciánské představy, vulgární taoismus i lidové tradice.

Nejvíce jednotlivými texty bezpochyby prolíná konfucianismus, jenž jakožto myšlenkový základ zasahuje do mnoha různých sfér od obřadů, přes konání úřednických zkoušek až po stratifikaci společnosti a ustavení vztahů mezi lidmi. Společenské dění i uspořádání podléhalo předepsaným pravidlům, jež rezonují téměř ve všech Im Pangových textech a pro čtenáře byly žitou praxí. Z pěti základních vztahů konfucianismu⁷⁸ se v *Čchönjeroku* jako motiv objevuje zejména vztah mezi otcem a synem. Otázka synovské oddanosti je reflektována například v příbězích s milostnou zápletkou, v nichž synové kvůli lásce opouštějí své rodiny, nebo v případě Kim Jusina, kde je doplněna o další ze základních vztahů, jímž je lojalita poddaného vůči panovníkovi. Jejich naplňováním vojevůdce obhajuje svůj nepochybný význam pro vlast a odůvodňuje, proč mu mají i nadále být přinášeny obětiny v konfuciánské akademii, kde panují pochybnosti o jeho zásluhách jako konfuciánského mudrce. Příkladem vztahu otce a syna, jenž má naopak silně negativní podtext, je anekdota č. 40, v níž voják zabíjí hada, načež se pomstychtivý had narodí jako jeho syn. Vzájemná nenávisť zřetelně sílí a vyústí ve snahu jeden druhého nemilosrdně zabít, což je zcela v rozporu s podstatou blízkosti vztahu mezi otcem a synem. Se vztahy ve společnosti úzce souvisí její hierarchizace a určitá omezení, jež z ní vyplývají. Texty tedy odrážejí například žitou realitu úředníků, kteří i přes nesporné znalosti kvůli nevhodnému původu a nedostatku vlivných spojení nedosáhnou na kýžené úřední hodnosti či *kisäng*, jež se kvůli nízkému původu nemohou provdat za mladíky, s nimiž jsou svázány osudem, ale musejí trpělivě čekat, až se tito mladíci ožení s dívkami z dobrých rodin.

Důležitou roli mají též předkové, jimž je třeba náležitě prokazovat úctu. Rodiny mají ve svých domech oltáře, tabulky předků, pečují o jejich hroby a k uctívání připravují řádně dle pravidel obětiny a vykonávají obřady. Im Pang v textech demonstruje mj. případy, kdy obřady nejsou prováděny správně, nebo je čas jejich konání stanoven na nevhodný den. V těchto situacích musí být pochybení napravena, jelikož bez přítomnosti duší předků nemají obřady smysl. Předkové se tedy zjevují potomkům a dávají najevo svoji nespokojenost, načež dochází k nápravám. Obdobně je tomu v případě anekdot, jež se věnují ztraceným a zapomenutým hrobům předků, což je chápáno jako provinění vůči vlastnímu rodu, které je opět nutné odčinit.

---

⁷⁸ Konfucianismus vymezuje celkem pět morálních vztahů, jimiž jsou lojalita poddaného k panovníkovi, blízkost mezi otcem a synem, poslušnost ženy k muži, pořadí mezi starším a mladším a upřímnost mezi přáteli. Dle nich jsou ustaveny veškeré vztahy ve společnosti, přičemž pouze poslední jmenovaný je vztahem rovnocenným.

Často bývají zmiňovány též obřady pohřební. Pohřební ritus se řídí mnoha pravidly, pokud však zemřelý nebyl dle těchto pravidel pohřben, jeho duše nenachází klid a potuluje se v prostoru mezi lidským světem a zásvětím, což je zřetelné v anekdotě č. 11. Při absenci těla během pohřebních obřadů, jako je tomu v případě zmizelého syna či otců proměňujících se ve zvířata, jsou přesto obřady konány, a to s oblečením a pozůstatky zemřelých. Ačkoli pohřbívání podléhá rituálním předpisům a odvíjí se od společenského postavení, Im Pang vykresluje též výjimečnou situaci, tedy Tchahong jako vedlejší ženu, jež přes svůj nízký status byla pohřbena s řádnými obřady a spolu s manželovou rodinou. Nemalému množství pravidel podléhají též obřady svatební. V korpusu je průběh svatebního obřadu přiblížen prostřednictvím dvou anekdot, přičemž obě jsou neobvyklé. Ačkoli se ve 2. anekdotě jedná o svatbu mladíka s dcerou nesmrtelného, obřady probíhají dle stejných pravidel platných v lidském světě, tzn. mladík si obléká oficiální oděv a úřednický klobouk a jako dar přináší divokou husu, jež je symbolem věrnosti a dlouhého manželského soužití. V 59. anekdotě je obřad komplikovanější, jelikož guvernér chce dívku za pouhou konkubínu, což nevyžaduje oficiální obřady, přijde tedy v obyčejném oděvu a bez darů. Dívka však trvá na tom, že ji může pojmout jedině za právoplatnou manželku a lpí na obřadech v souladu se všemi pravidly. U obřadů jsou též obvykle na základě astrologických znamení vybírány šťastné dny, které jsou vhodné pro jejich konání.

Nedílnou součástí konfucianismu je vzdělanost a s ní spojené úřednické zkoušky *kwagō*, jež jsou motivem mnoha anekdot. Tyto anekdoty mají zpravidla šťastný konec v podobě vítězství u zkoušek, které je odměněno třídenními oslavami a typickým atributem vítěze v podobě květinového věnce. V *Čchōnjeroku* jsou úřednické zkoušky prezentovány nejenom jako nástroj pro získání úředních hodností, ale také jako jediný možný způsob odčinění provinění mladíků vůči synovské oddanosti. V souvislosti s konfuciánskou vzdělaností je jistě nutné zmínit klasické knihy, které se objevují napříč korpusem. Z pěti klasiků⁷⁹ figurují v textech jmenovitě pouze *Kniha proměn* a *Kniha písní*. Motiv porozumění a výkladu pasáží postrádajících vysvětlující komentáře z těchto klasických knih jakožto důkaz intelektu je však přítomen ve vícero anekdotách. Im Pang také některé své anekdoty zasazuje do prostoru konfuciánských akademií, v nichž se mladí učenci připravují k úřednickým zkouškám, zároveň je v těchto anekdotách kladen důraz na jejich posvátnost, což je ilustrováno například zákazem vstupu žen do těchto míst či nutností jejich strážení v případě nepřítomnosti.

---

⁷⁹ Konfuciánský kánon čítá dohromady devět děl, jimž se také říká Čtyři knihy a Pět klasiků. Mezi Čtyři knihy se řadí Konfuciovy *Hovory*, *Velké učení*, *Mencius* a *Doktrína středu*. Pět klasiků pak tvoří *Kniha proměn*, *Kniha obřadů*, *Kniha písní*, *Kniha dokumentů* a *Letopisy jar a podzimů*. Tyto čínské texty tvořily základ konfuciánského vzdělání a jejich znalost byla klíčová pro úspěšné složení úřednických zkoušek.

Šamanská praxe a rituály jsou reflektovány celkem ve čtyřech anekdotách, a to především ve spojitosti se snahou komunikovat se zemřelými nebo vykonáváním obřadů za jejich duše. Při šamanském rituálu *kut* se šamanky za doprovodu bubnů, gongů a zvonů stávají médiem pro spojení s místy mimo lidský svět. Zvláštní situace nastává ve 14. anekdotě, v níž probíhajícímu rituálu na vesnici přihlíží podivuhodný mistr a zahání demony, kteří se prostřednictvím tohoto rituálu snaží dostat do světa lidí. Výhradně šamankám a jejich praktikám je věnována 49. anekdota, v níž je poukázáno na problematiku falešných šamanek a jejich všeobecného negativního vnímání jako pouhých podvodnic.

Výraznější je přítomnost buddhismu a jeho idejí, jelikož v nemalém množství anekdot figurují postavy buddhistických mnichů a zároveň jsou klášterní prostory nezřídka místem, v němž se děj odehrává. Im Pang zasazuje tyto postavy do kontextu tradiční buddhistické praxe a hodnot zahrnujících meditaci, snahu o dosažení osvícení i askezi. Ve svých textech zmiňuje recitování buddhistických sůter – konkrétně *Diamantové sůtry* a *Nirvána sůtry*, obětování Buddhovi či učení Šákjamuniho o nebeském paláci a podsvětí.

Prvky vulgárního taoismu jsou v textech korpusu zřetelné především v anekdotách zmiňujících svět nesmrtelných a různé druhy tajných nauk. Bližší představy o ostrovech obydlených nesmrtelnými, jejichž poloha je obvykle směřována na východ, jsou přítomné v popisech obsažených ve 2. anekdotě: „*Tady je Pcheng-laj, tam Fang-čang a tam Jing-čou.*“ *A ještě vyjmenovala další, o kterých její muž dosud neslyšel. Stály na nich zlaté paláce, stříbrné pagody, mezi nimi prosvítalo nebe, na kterém se shlukovaly šťastné mraky a mlha, obývali je vládcové nebes (...).*“⁸⁰ Mnohé postavy ovládají tajné nauky, díky nimž dokážou měnit svoji podobu či podobu různých předmětů, rozumí řeči zvířat, předpovídají budoucnost nebo mají schopnost již zmiňovaného „*spirituálního oka*“, přičemž někteří z nich jsou ochotní předávat své učení dál. Součástí vulgárního taoismu jsou taktéž nejrůznější léky a elixíry, s čímž koreluje kupříkladu snaha nesmrtelného zajistit si i přes nepřízeň osudu vnuky, přiměje tedy zetě sníst kuličky z nefritové lahvičky, v důsledku čehož se opravdu dočká dvou vnuků.

Neopominutelná jsou také náboženství lidová, jejichž přítomnost je patrná z pozorování nebeských a přírodních znamení, výkladů snů či lidových receptů na léčení nemocí. Postavy v korpusu pozorují tato znamení a snaží se o jejich správnou interpretaci. Mnohé zvláštní a nevysvětlitelné situace či temné síly mají totiž jisté doprovodné jevy, jež předznamenávají jejich příchod nebo naopak značí ukončení. Duchové, démoni a pohromy se nejčastěji objevují se západem slunce. Se setměním přicházejí lišky a divoké kočky v podobě krásných dívek svádět mladíky, duchové a démoni navštěvují obydlí nebo v domech nevysvětlitelně vznikají

---

⁸⁰ Löwensteinová, 2018, str. 18

požáry. Svítání naopak značí opětovný návrat do původního stavu. Konkrétně bývají odchod temných sil a opadnutí magických účinků ohlašovány kokrháním kohouta, což je patrné například při kontrole démonů v domě knížete Hana či v anekdotě, kde divoká kočka v podobě manželky navštíví literáta. Výrazným ukazatelem jsou též přírodní jevy, kupříkladu silný déšť v doprovodu hromů a blesků ohlašující příchod temných sil do domu vojáka, víchr, vlnobití a vodní víry na mořské hladině, jež jsou interpretovány jako žádost vodních božstev, či se setměním objevující se hustá mlha a zápach značící příchod strašidla na venkovský úřad. Postavy si obvykle umějí tato předznamenání vyložit, bývají poučeny, jak s duchy a démony a správně zacházet a znají zaříkadla a formulky, díky nimž dokážou temné síly nadobro zahnat. Ve spojitosti se zdravotními obtížemi a jejich léčením dle lidových receptů stojí za zmínku anekdota č. 33, v níž je zbídačený a nehybný Čchö Munpal se strnulým pohledem nalezen svými přáteli, kteří jej přivedou ke smyslům vyčištěním očí za pomoci moči.

V korpusu je též opakovaně reflektována tajná nauka *pchungsu*, též označována jako geomancie či feng-šuej. Kombinuje v sobě prvky astronomie, geografie a filozofie a její původ sahá do Číny. Cílem *pchungsu* je dosažení harmonie mezi člověkem a přírodou. Nauka pracuje s konceptem energie *qi* proudící v přírodě, zaměřuje se na konstelaci prvků v krajině a bere v úvahu její rysy. Jejich pozorováním a zkoumáním je determinována poloha i orientace staveb, jež mají být v harmonii s přírodou, díky správnému situování objektů je pak možné krajinu zvelebovat a podpořit pozitivní energii.⁸¹ Nevhodným zasazením stavby či hrobu je možné na sebe přivolat neštěstí, přičemž stejně jako u výkladu nebeských znamení a snů je zapotřebí specialisty, jenž provede nápravu.

Dodržování principů *pchungsu* je patrné též v Im Pangových textech. Zasazení objektů do krajiny a jejich orientace je zmiňována především s paláci, ať už ve světě lidském, nebo ve světě nesmrtelných. Poloha staveb odpovídá ideálům *pchungsu*, tj. před paláci proudí řeky a v jejich pozadí se nacházejí hory. Význam nauky je reflektován kupříkladu v anekdotě č. 57, v níž se vede debata ohledně umístění svatyní zasvěcených čínskému generálovi Guan Yuovi⁸² v hlavním městě. Svatyně mají být situovány na východě a jihu města, přičemž panují neshody o přesném umístění, jež je dle generálova posla klíčové pro budoucnost celé země a není jej tedy radno podcenit.

---

⁸¹ MAK, Michael Y. a THOMAS, S. The art and science of Feng Shui—a study on architects' perception. Online. *Building and Environment*. 2005, roč. 40, č. 3, s. 427-428. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2004.07.016>. [cit. 2024-04-06].

⁸² Guan Yu působil ve 3. století n.l. od konce dynastie Východní Han jako válečník a generál čínské armády. Pro svoji loajalitu, cit pro spravedlnost i vojenské úspěchy byl považován za hrdinu a následně uctíván v Číně i okolních státech. V Koreji patří mezi zdomácnělá božstva, zvláště v období po imdžinských válkách.

Silný religiózní význam v sobě nesou hory, jež jsou dějištěm několika anekdot. Mnohé z postav se při svém putování právě v horách setkávají s podivuhodnými osobami či zvláštními úkazy, nebo v nich zabloudí a proniknou do prostorů mimo lidský svět. Studenti se v horách připravují na úřednické zkoušky, mniši se vzdělávají v horských kláštorech a některé neobyčejné postavy včetně démonům vládnoucího příbuzného knížete Hana se v nich usídlují stranou od lidí.

5.3.3 ODĚVY, PŘEDMĚTY A ATRIBUTY

Významnou roli hrají taktéž oděvy, jež pomáhají dotvářet charakteristiky jednotlivých postav, mohou být prostředkem pro komičnost dané anekdoty nebo jsou zmiňovány v souvislosti se zvyklostmi. Oděv ve funkci doplnění humornosti se objevuje v anekdotách *Cenzor a kisāng* a *Admirál v truhle*. Úředníci jsou v korpusu zpravidla oděni do oficiálního obleku a úředního klobouku příslušejícího k určité funkci, ovšem cenzor i admirál se na konci anekdot ocitají před davem přihlížejících oblečení do ženských šatů a klobouků, což je pro vysoké a vážené úředníky velmi ostudné. V případě vojenských úředníků je obvykle přítomným atributem zbraň nejčastěji v podobě meče, dýky, nebo luku a šípů, což koreluje s jejich funkcí zachránců a bojovníků se zlem. Způsob oděni a atributy v sobě nesou mimo jiné i symboliku bohatství či určitého statusu, ovšem i ponížení, jak tomu je u vzteklé manželky týrající bakaláře Sōnga (č. 25), která provinilého manžela zbaví klobouku, rozpustí mu vlasy a posadí ho na osla obráceně. Pro admirála U Sangdžunga jsou dýmka a zejména vousy dlouhé po pás výrazem jeho úctyhodnosti, již ztrácí po jejich ustřížení. V několika anekdotách je symbolem statusu též užívání nosítek. Hedvábné šaty a nefritové ozdoby objevující se u vážených osob a nesmrtelných pak dokládají blahobyť a přepych, ve kterém žijí.

Odívání je blíže reflektováno také konkrétně v 59. anekdotě, v níž se dívka z poměrně vlivného rodu odmítá stát pouhou konkubínou guvernéra. Ten přichází v den konání obřadu v obyčejných šatech, nikoli ve svém oficiálním úředním oděvu. Dívka místo vějíře, kterým by si dle tradice zakrývala obličej, drží v rukou dýku a trvá na tom, že pokud si ji guvernér opravdu touží vzít, pak jedině za právoplatnou manželku. Svatba tedy musí být dle pravidel, včetně správného oděvu. V téže anekdotě je později také zmíněno, že manžele navštěvuje samotný král Sedžo, jenž aby nebyl při svých cestách odhalen, obléká se jako obyčejný měšťan.

5.3.4 ČÍSLA

Výrazným prvkem jsou čísla, jelikož zejména prvních deset v sobě nese symbolický význam, s nímž pracují například astrologové či mágové. V *Čchōnjeroku* Im Pang užívá předně

právě čísla do desítky, vyšší bývají zmiňována ve vztahu k věku některých postav, konkrétně u starců, kteří se dožívají skoro 100 let a následně se proměňují ve zvířata, nebo v případě mladíka, jenž se zamiluje do krásné Tchahong ve svých 16 letech, což je v korejské literatuře obvyklý věk pro setkání mladíků s dívkami.

Z inventáře čísel první desítky se v korpusu nejčastěji vyskytují čísla dvě a tři, přičemž právě číslo tři je považováno za magické a znamená harmonii. Obvykle odkazují k počtu osob či objektů, tj. narození dvou nebo tří synů, dům je hlídán dvěma hrozivými psy, znalost doktrín tří náboženství, Čchö Wönsö letí přes tři provincie, oslavy po ukončení úřednických zkoušek trvají tři dny a podobně. Číslo tři je mnohdy ukazatelem časového úseku, jenž se zrcadlí, tzn. tři léta strávená v říši nesmrtelných a následný návrat do lidského světa, jenž je ukončen taktéž po třech letech, obdobně například tři dny trvající smrt Hong Náboma při nahlédnutí do podsvětí a následné zjevení Jamy ve snu po třech dnech od Hongova návratu a vykonání jeho přání. Obvyklá vysoce symbolická čísla 4, 5, 7 a 8 se v korpusu kupodivu explicitně nevyskytují vůbec. Je též patrné, že pokud Im Pang udává pouze přibližný počet dnů, démonů, sluhů, náčelníků v okrese atd., až na výjimky užívá výraz „pět až šest“.

5.3.5 BARVY

Barvy v sobě obdobně jako čísla nesou určitou symboliku. Významy jednotlivých barev jsou silně spjaty s kontextem, mohou být tedy konkrétní, nebo pouze symbolizují kladnou či zápornou podstatu postav nebo objektů.⁸³ Z analyzovaného korpusu je patrné, že v *Čchönjeroku* barvy konkrétní symboliku nemají, pouze dotvářejí širší kontext kladných a záporných konotací. Pozitivní symboliku v sobě nesou barvy bílá a zlatá, které jsou v textech obvykle spojeny s hojností, nebešťany, světem nesmrtelných a dokreslují honosnost zásvětních prostor. Bílou barvu má kůň nebešťana i hrdinů zachraňujících životy, nesmrtelní mají pokožku jako sníh a v jejich světě je například dno potoka tvořené bílými kameny a voda má barvu bílého nefritu. Zlatá se pak objevuje na tvářích bódhisattvů, je v ní vyvedena zbroj nebešťana, zlaté jsou pagody a paláce ve světě nesmrtelných. Tamtéž se objevuje i v kombinaci se zelenou na pavilonech či šatech nesmrtelného starce. Negativní konotaci má naopak černá, jež je spjatá s podsvětím a světem duchů a démonů, jedná se o barvu varovnou. Zmíněna je ve spojitosti s úředníkem v podsvětí, jehož hábit má tuto barvu, černý je též jeden ze psů strážících strašidelný dům, dokonce má dle popisu rudé oči, což ještě umocňuje jeho hrozivost a negativní vnímání.

---

⁸³ WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta a LÖWENSTEINOVÁ, Miriam. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Libri, 2006, s. 36. ISBN 80-7277-265-1.

5.3.6 ROSTLINY, ZVÍŘATA A KAMENY

Na mnohých místech v textech zejména při zevrubných popisech míst ležících mimo lidský svět poukazuje Im Pang na přítomnost konkrétních rostlin či zvířat. Zvířata se mnohdy objevují jako doprovod některých postav, či se do jejich podoby postavy mění. V anekdotách se opakovaně objevují borovicové háje, bambus a lotos. Jedná se o posvátné rostliny, přičemž bambus s lotosem patří dle tradice ke „čtyřem ušlechtilým“⁸⁴ a oba symbolizují dlouhověkost a nesmrtelnost. Tyto rostliny jsou v *Čchönjeroku* zasazeny do prostoru světa nesmrtelných a příbytku blažených. Světy jsou oddělené borovicovými lesíky, bódhisattvové sedí v lotosech nebo drží jejich květy, nesmrtelný stařec třímá v rukou hůl z devíti prutů bambusu.

Symboliku v sobě též nesou některá ze zvířat figurujících v textech. Autor vyjmenovává zvířata, která obývají svět nesmrtelných: „*Byli tu nesmrtelní letící na fénixech, na jeřábech, na dracích, na čchilinech (...)*“.⁸⁵ Fénix, drak i *čchilin*, jehož podoba je proměnlivá, patří mezi posvátná zvířata, jeřáb, jenž se do korejského prostoru dostal společně s taoismem, v sobě obdobně jako již zmíněné rostliny nese symboliku nesmrtelnosti a dlouhého věku a obvykle doprovází nesmrtelné.⁸⁶ Za zmínku jistě stojí také had a kohout, jejichž role v anekdotách odpovídá lidovým pověrám. Had je vnímán jako tvor záporný, jenž škodí, což je zřetelné ve zmiňované anekdotě, v níž se zákeřný a pomstychtivý had proměňuje ve vojákovu syna a snaží se jej zabít. Na druhé straně kohout je chápán v pozitivním kontextu, jelikož je spojený s rozbřeskem, ohlašованиеm nového dne a zaháněním démonů a zlých sil.

Nezřídka je v textech zmiňován nefrit, jenž je v Koreji považován za magický kámen, který má přinášet štěstí a ochraňovat před zlými silami. Z nefritu vyvedené šperky, truhly i cesty se objevují ve světě nesmrtelných, vládce podsvětí Jama měl za svého života ve světě lidí nefritovou ozdobu, která byla odznakem jeho hodnosti, když sloužil v královské knihovně. Kámen je také obsažen v několika pojmenováních, jako například u Čaran, jíž se přezdívá Víla nefritové flétny či přímo v označení Nefritové víly, jejíž původ sahá do taoismu.

Atributy *Čchönjeroku* jsou v souladu nejen s *jadamem* jako literárním útvarem, ale také s konvencemi lidové religiozity. V korpusu se jich nevyskytuje příliš mnoho, jelikož poměrně krátké anekdoty kladou především důraz na pointu příběhů a zároveň jejich upozadění v díle souvisí s obeznameností s kulturním zázemím u čtenářů i posluchačů. Upozadění těchto atributů tak odlišuje *Čchönjerok* od folkloru, v němž se vyskytují v hojném množství a jejich role je naopak velice významná.

⁸⁴ Mezi čtyři ušlechtilé rostliny patří společně s chryzantémou a slivoní.

⁸⁵ Löwensteinová, 2018 str. 18

⁸⁶ Winkelhöferová, 2006, str. 82

6 LITERÁRNÍ KOMPARACE

Literární komparistika je jednou z disciplín literární vědy, která s užitím srovnávací metody porovnává literární historie jednotlivých národů či konkrétní díla. Díky komparistice se stírají zdánlivé hranice a tím i izolace národních literatur. René Wellek ve své knize *Koncepty literární vědy* užívá v souvislosti se srovnávací literaturou spojení „*dvojčlenné vztahy mezi dvěma elementy*“ a zároveň říká, že srovnávací metoda se neomezuje pouze na samotné porovnání literatur či specifických děl, nýbrž pracuje mj. s vlastní analýzou, generalizací, osobní interpretací a hodnoceními.⁸⁷

V rámci této bakalářské práce je literární komparace zaměřena na srovnání tří konkrétních literárních děl, analyzovaného *Čchönjeroku* a dalších dvou neméně slavných sbírek *jadamů*, jimiž jsou *Pchägwan čapki* a *Ůu jadam*. Parametry pro literární komparaci vycházejí z provedené analýzy sbírky *Čchönjerok*, přičemž se při srovnávání jednotlivých sbírek postupně zaměřuji na podobné a odlišné rysy výše zkoumaných kategorií časoprostoru, produktivních témat, postav a kulturního inventáře.

6.1 PCHÄGWAN ČAPKI A ŮU JADAM VE VZTAHU K ČCHÖNJEROKU

Pchägwan čapki i *Ůu jadam* jsou v porovnání s analyzovaným *Čchönjerokem*, jehož všechny verze pracují s anekdotami v rádech desítek, velmi rozsáhlými sbírkami *jadamů*. *Pchägwan čapki* vyšla celkem ve třech knihách a *Ůu jadam* tvoří pět knih, přičemž obě tyto sbírky obsahují několik set krátkých anekdot.

Ačkoli obě sbírky opět do značné míry pracují s fikcí, lze říci, že nemalé množství anekdot je ve srovnání s Im Pangovými texty zřetelněji založeno na historické skutečnosti. Ů Sukkwön i Ju Mongin taktéž užívají zpřesnění spojená s historickou literaturou, tedy udávají konkrétní jména a zasazují anekdoty do určitého času a prostoru, čímž podporují důvěryhodnost svých textů. Dějinné události v těchto sbírkách však nestojí vždy pouze v pozadí a nejsou zredukovány na funkci časového orámování děje. Nežídka jsou přímým tématem, tvoří děj a v *Pchägwan čapki* bývají dokonce doplněny o citované texty, jež jsou dohledatelné v tehdejších oficiálních dokumentech.

Im Pang se v *Čchönjeroku*, jehož všechny texty jsou vypointovaným vyprávěním založeným na ději a práci s typologií postav, téměř neustále ocitá za hranicí uvěřitelného, jeho příběhy jsou protkány duchy a démony, neuvěřitelnými cestami do zászvětních prostorů i výjimečnými vztahy a osudy vybočujícími z tehdejších konvencí. *Pchägwan čapki* na druhé straně působí značně realističtější dojmem. Ač se i v této sbírce nacházejí neuvěřitelné

---

⁸⁷ WELLEK, René. *Koncepty literární vědy*. (H&H), 2005, s. 184-188. ISBN 80-7319-037-0.

příběhy, Ŏ Sukkwŏn má v díle předně roli pozorovatele, který sleduje společnost ve všech jejích sférách a prostřednictvím krátkých anekdot nám předkládá střípky nehodné zápisu do oficiálních děl. Tvoří drobné biografie, genealogie, věnuje se historickým událostem, literatuře, diplomatickým vztahům, zvyklostem či společenským problémům. Důvěryhodnost svých textů opírá o osobní zkušenosti a konverzace, v mnohých anekdotách figurují významné historické osobnosti, Ŏ Sukkwŏnovi přátelé i příbuzní. Tento zdánlivě objektivní narativ, v němž odkazuje na očitá svědectví a záznamy v oficiální literatuře, následně doplňuje o vlastní postřehy a často kritické a satirické komentáře. Ŏu jadam, jež je ze jmenovaných sbírek zdaleka nejrozsáhlejší, se také ocitá na pomezí skutečnosti a fikce. Obsahuje anekdoty podobné *Pchägwan čapki*, jež jsou zaměřeny na zvyklosti, diplomatické vztahy či cesty do Číny, a některé taktéž zcela postrádají dějovost a jsou pouhým konstatováním obecně platných faktů. Zároveň se obdobně výrazně jako Im Pang pouští za hranice lidského světa a nechybí tak ani neuvěřitelné příběhy, věštecké sny či duchové a démoni.

6.2 ČASOPROSTOR

Značná část anekdot v *Pchägwan čapki* je zasazena časově i místně. Kromě anekdot postrádajících dějovou složku, tedy předně popisů zvyklostí či anekdot věnovaných básním, jsou přítomny specifické časoprostorové údaje. Anekdoty jsou povětšinou zasazeny do období 15. a 16. století. V textech *Ŏu jadam* se specifické časové zasazení neobjevuje příliš často, nicméně přibližné období lze odvodit z historických událostí či zmiňovaných osob. Oproti *Čchŏnjeroku* obě sbírky mnohem častěji překračují hranice Korejského poloostrova. Nezřídka se jako čtenáři ocitáme v čínském prostoru, jelikož se v hojném počtu objevují anekdoty o tributárních a diplomatických cestách, výjimečně anekdoty zasahují také do Japonska.

6.3 POSTAVY

V případě srovnávací analýzy postav sbírek *Pchägwan čapki*, *Ŏu jadam* a *Čchŏnjerok* nebylo mým cílem u prvních dvou jmenovaných sestavovat komplexní typologie, pouze poukázat na odlišné či naopak obdobné aspekty této kategorie v jednotlivých korpusech. Mimo to sbírky obsahují ve srovnání s *Čchŏnjerokem* velké množství anekdot, jež postrádají dějovost i přímé či nepřímé charakteristiky figurujících postav.

Postavy *Pchägwan čapki* i *Ŏu jadam* jsou často skutečnými historickými osobnostmi a mnohé se objevují v textech opakovaně. Vystupují zde panovníci, kteří již nemají oproti *Čchŏnjeroku* primárně pouze funkci časového zasazení, vysocí úředníci, slavní literáti a básníci nebo přímo přátelé a příbuzní obou autorů. Ti se ve svých tvrzeních opírají o historická fakta, případně o osobní svědectví, pokud hovoří právě o blízkých osobách. Ŏ Sukkwŏn též dokládá

nejrůznější úřední dokumenty, básně či prohlášení uchované v oficiálních kompilátech. Obdobně jako Im Pang uvádějí v souvislosti se zmiňovanými literáty a úředníky dataci složení zkoušek a zastávané úřady, povahové rysy postav jsou však mnohdy upozaděny. Nicméně ve sbírkách se vyskytují též anekdoty, jež slouží jako doklad určité charakteristiky dané osoby, mj. bezmezné synovské oddanosti, chamtivosti a hrubosti zkorumpovaných úředníků či na druhé straně v Pchägwan čapki až hrdinského chování úředníků v nejvyšších funkcích, kteří se staví do opozice proti krutě vládnoucímu Jonsangunovi.

Autoři tedy zaznamenávají činy a chování (ne)obyčejných lidí napříč společenskou hierarchií, přičemž některé z textů nesou prvky didaktičnosti i autorovo osobní hodnocení. Konkrétně Ju Monginovy texty jsou velmi humorné, nepokrytě kritické a ostře ironické. V anekdotách se zaměřuje na kuriózní a nezvyklé příběhy, což lze demonstrovat na anekdotách o otrocích (*nobi*, 奴婢), v nichž Ju Mongin předkládá otroky vzdělané, dosahující nebývalého kariérního postupu, nebo ctnostné, kteří neváhají za svého pána položit život. To ovšem není ani v nejmenším v souladu s jejich dobovým negativním vnímáním. Autoři se uchylují k typickým modelům chování, jež jsou příkladné a vyplývají z konfuciánských hodnot a vztahů. Stejně jako Im Pang kladou důraz především na dva z nich – loajalitu vojáků a úředníků vůči panovníkovi a synovskou oddanost, které jsou v anekdotách nezdídkou vyzdvihovány. Napříč oběma korpusy tedy figurují moudří literáti, oddaní úředníci, věrné manželky a synové stvrzující svoji oddanost rodičům.

6.4 PRODUKTIVNÍ TÉMATA

Vzhledem k obrovskému počtu anekdot je škála produktivních témat obou sbírek velmi rozsáhlá. *Pchägwan čapki* a *Ůu jadam* se v některých svých anekdotách striktněji drží historické skutečnosti či na ni odkazují. Spíše než zaznamenat neuvěřitelné fantaskní historiky se v těchto textech snaží seskládat střípky ze života lidí napříč korejskou společností od panovníků, přes vysoké i nízké úředníky až po vesnické obyvatelstvo či otroky. V anekdotách se objevuje velmi pestrá variace témat, přičemž na rozdíl od Im Pangovy sbírky, jejíž všechny anekdoty jsou vystavěny jako vyprávění, jsou ve srovnávaných sbírkách přítomny texty redukované na konstatování mj. dobových zvyklostí a jejich původu, či jsou rozborem básní a zamyšlením nad jejich významem. V nemalém množství případů tedy dochází k naprosté absenci děje.

Oba autoři se poměrně často zabývají společenskými problémy a dokládají je konkrétními příklady. Opakovaně se objevují kritické a satirické anekdoty s motivem chamtivých úředníků a korupce, chudoby nejnižších vrstev společnosti, rebelií a snahy

je potlačit, či příkoří, s nimiž se potýkají korejská poselstva při svých cestách. Produktivním tématem jsou též básně, které jsou v případě *Pchägwan čapki* přímo citovány. Anekdoty přibližují jejich vznik, hovoří o problematice jejich chápání i o samotných autorech. Právě v *Pchägwan čapki* se velmi často jedná o básně kritickým podtextem, jež vznikly v reakci na některé z již zmiňovaných sociálních problémů, a podtrhují obsah Ŏ Sukkwönových anekdot, nebo slavné básně, jejichž verše bývají básníky opakovaně vypůjčovány. V anekdotách jsou též reflektovány diplomatické vztahy a tributární cesty do Číny, zahrnující kupříkladu anekdoty o ztrátě císařského dekretu, o vysílání posílů s rozličnými žádostmi k čínskému císaři nebo o problematice zákazu volného pohybu korejských poselstev přebývajících při tributárních cestách v Pekingu. Tento základ je doplněn taktéž o neuvěřitelné historiky s nadpřirozenými bytostmi, předpovědi neštěstí a pohrom, tajemné síly a démony a také se objevuje návratný motiv snů předpovídajících budoucnost, přičemž bývají doplněny na rozdíl od Im Pangových textů o podrobný výklad svého obsahu. Mimo to se v *Ŏu jadam* nacházejí i anekdoty explicitně obscénní, s erotickým podtextem.

6.5 KULTURNÍ INVENTÁŘ

Z analýzy textů *Čchönjeroku* je zřejmé, že prioritní postavení v anekdotách má samotný příběh a postavy. Kulturní inventář je v pozadí, dotváří děj a zasazuje jej i postavy do širšího kontextu. Ŏ Sukkwön i Ju Mongin oproti tomu dějovost mnohdy zcela opomíjejí a v některých anekdotách pouze sdělují holá fakta, jež se mj. týkají společenských zvyklostí či religiózních představ. Anekdoty zprostředkovávají jejich původ, podobu i společenské vnímání. Lze tedy říci, že jim věnují více prostoru a rozebírají je detailněji.

Obdobně jako *Čchönjerok* reflektují obě sbírky religiozitu. Zaměřují se na konfuciánské zásady a jejich preskripci, hovoří o léčitelství a lidových receptech, vykládají sny i pozorovaná nebeská znamení. Opětovně se věnují i šamanismu a jeho společenské percepci. Z anekdot obou srovnávaných sbírek je zřetelné silně negativní vnímání šamanů jako pouhých šarlatánů, odsuzování jejich praktik, jež ústí v pálení symbolů, zákazy šamanských rituálů a fyzické tresty za jejich porušování. Ŏ Sukkwön s humorem a ironií například poukazuje na svého děda, vysokého úředníka, jenž proti šamanismu celý život brojil a praktiky zakázal. Ovšem po jeho smrti sluhové uspořádají tradiční šamanské obřady, načež jim děd ústy šamana spílá.

Z výčtu produktivních témat a motivů, způsobu psaní i práce s charakteristikami postav je zřejmé, že ač tyto sbírky nesou jisté rysy obdobnosti, v některých svých aspektech se liší, obsahují značnou míru subjektivity vyplývající ze zahrnutí osobních zkušeností autorů, ze samotného výběru námětů podléhajícího individuálnímu vkusu i přímých autorských vstupů a komentářů, což svědčí o komplexnosti a širší literárního útvaru *jadam*. Navíc potvrzují úvodní

tezi, že oba tyto literární útvary postrádají preskripce, v literární tvorbě jsou okrajovými a výběr témat se postupem času výrazně posouvá směrem k novému adresátovi, tedy nižším vrstvám.

7 ZÁVĚR

Literární útvary *pchäsöl* a *jadam*, jež nikdy nebyly definovány blíže než významem a výkladem svých znaků, spadají do neoficiální literatury a jakkoli byly čteny a šířeny napříč sociálním spektrem, v rámci literatury jako celku se vyznačují jistou okrajovostí. Sbírký drobných nevážných anekdot prolínají korejskou literaturou od období Korjō a jejich tvorba sílí v následujícím Čosōnu, přičemž v průběhu své existence prošly poměrně zásadním vývojem a podléhaly mnohým změnám.

Tyto literární útvary původem z Číny stojí na pomezí mezi historickou skutečností a fikcí. Sbírký *pchäsölu* populární v Korju a raném Čosōnu mají zřetelný základ v historické skutečnosti a nezdá se, že vycházejí ze zbytkového materiálu nevyužitého při tvorbě dvorských zakázek. *Pchäsöl* se postupem času proměňuje a plynule přechází v odlišný literární útvar označovaný *jadam*, jehož kořeny již nepokrytě sahají do lidového vyprávění. Autoři sbírek vědomě pracují s folklorem, jelikož inspirace pro náměty, především právě u pozdějších *jadamů*, pocházejí častěji z ústní lidové slovesnosti. Svě texty však od atributů folkloru očistili a lidová složka je zřetelná pouze v užitých tématech a motivech.

Oba tyto literární útvary prošly za dobu své existence bezesporu poměrně zásadními proměnami ve vztahu ke svým čtenářům i autorům. Přestože nikdy nebyly součástí oficiální literatury a z hlediska hodnoty se pohybovaly spíše na periferii, od svých počátků se jednalo o díla z per příslušníků nejvyšších literátských kruhů. Právě díky jejich autorství a mj. osobním komentářům byla do značné míry tato okrajovost potlačena. Zpočátku byly drobné anekdoty primárně literátským kruhům také určeny, čemuž odpovídal inventář volených témat zaměřený na historii, filozofii, poezii či etnografii a zároveň ještě nelze hovořit o sbírkách určených pro dlouhou chvíli, jelikož svými autory jako oddechové deklarovány nebyly. Starší sbírký se drží dobových konvencí a pravidel pro tvorbu literárních děl, obsahují silný aspekt didaktičnosti a jsou blíže navázané na historickou skutečnost, přesto je však není možné považovat za prózu historickou, neboť, ač méně výrazně, obsahují prvky fikce a folkloru. Útvar následně prošel proměnou, tvorba již není určena výhradně literátům, ale cílí i na širokou veřejnost, přičemž tyto texty jsou již považovány nepokrytě za oddechovou a humornou literaturu. V této fázi svého vývoje zřetelněji vychází z ústně tradovaných vyprávění, stále však užívá zpřesnění obvyklá v historické literatuře. Zároveň se autoři *jadamů* již nadržují striktně vymezených představ o *mun*, vysoké literatuře, a jejich tvorba se neomezuje pouze na vysoké literáty, neboť *jadamy* píší i nižší úředníci, a dokonce střední vrstva. Posouvají se taktéž hranice produktivních

témat, která se nevyhýbají motivům prostším, ba dokonce obskurním a obscénním, což konvenuje vkusu široké veřejnosti.

Im Pangova sbírka *Čchönjerok* spadající mezi „neuvěřitelné příběhy“ zajisté ovlivnila vývoj literárního útvaru *jadam*. Je jedním z příkladů, jak tento vágně definovaný útvar má či může vypadat, texty *Čchönjeroku* jsou oddechové s odlehčenými tématy, humorností, autorskými vstupy a komentáři a snoubí v sobě historickou skutečnost s fikcí spolu s kompaktností stylovou i rozsahovou.

Im Pangovi se daří vytvořit rozvětvený prostor v němž se mísí synkretické religiózní představy a jenž zahrnuje kromě lidského světa i místa za jeho hranicemi. Prostřednictvím putování svých postav tak nechává čtenáře nahlédnout do míst obývaných nesmrtelnými, podsvětí či naopak světu blažených, přičemž tato místa utvářejí koherentní a prostupný celek, v němž nejsou zřetelně vymezeny žádné hranice ani konkrétní pravidla.

Korpusem několika desítek anekdot prolíná široké spektrum námětů, jež lze považovat za typická produktivní i zájmová témata literátů zahrnující lásku v mnohých jejích podobách, vztahy rodinné i společenské či opozici dobra a zla, které ovšem v případě *Čchönjeroku* nemusí mít vždy nutně jasné hranice. Doplněna jsou o neuvěřitelné příběhy s aspektem nadpřirozena, zahrnující putování mimo prostor lidského světa s možností se do něj navrátit a podat o okolních světech podrobná svědectví, anekdoty o duších a démonech, kteří roznášejí nemoci a škodí lidem, ovšem mohou vykazovat neobvyklou schopnost sebereflexe a snahy o nápravu, či mágy a bytosti, jejichž zevnějšek zdánlivě působí obyčejným dojmem, avšak v jejich přítomnosti se dějí neobyčejné věci.

Postavy figurující v *Čchönjeroku* jsou zredukovány na typy vykazující jistou míru schematicnosti. Im Pang předkládá propozice mj. pokryteckých vysokých úředníků hlásajících mravnost, vychytralých *kisäng*, zlostných manželek a zbabělých mužů, kteří se jim neodvažují postavit, či zamilovaných, avšak nezřídka pasivních až neschopných mladíků. Některé z postav odpovídají konvencím, jiní ze svých zažitých vzorců a společenských rolí vystupují a přesahují je.

Prostorová i časová ohraničení anekdot jsou pouze zástupná a užitých atributů kulturního inventáře typických pro folklor se v *Čchönjeroku* neobjevuje nadměrné množství, navíc jsou v textech kladoucích důraz na děj a protagonisty do značné míry upozaděny.

Uzavřená komparace s *Pchägwan čapki* a *Ůu jadam* je minimalistickým obrazem toho, jak je tento konkrétně nedefinovaný literární útvar rozmanitý užitými náměty, způsobem psaní i mírou subjektivity, jež je zprostředkována autorskými vklady v podobě komentářů a osobních zkušeností.

Závěrem konstatujeme, že sbírky *pchäsöľü* a *jadamü*, byť byly vnímány jako okrajové a literáta nehodné, mají bezpochyby velký význam a kulturní i literární hodnotu, neboť jsou svého druhu svědectvím, v němž jsou nadcházejícím generacím uchovány často jedinečné informace o tehdejší korejské společnosti a tradicích, jež oficiální spisy nemohou vzhledem ke své statickosti zprostředkovat.

8 ZDROJE

a) PRAMENY (Zdroje textové analýzy)

IM, Pang, *Čchǒnjerok*. Sōul: Mjōngmundang 2003.

JU, Mongin. *Ōu jadam*. Tolpegä 2011.

Pchäsöl čakpchum sōndžip 1,2. Pchjongjang: Kungnip munhak jesul sōdžök čchulpchansa 1958, 1959.

b) LITERATURA

FOŘT, Bohumil. *Literární postava: vývoj a aspekty naratologických zkoumání*. Theoretica & historica. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2008. ISBN 978-80-85778-61-8.

GLOMB, Vladimír. Laughing Literati and Fortune-Telling Confucians: Stories about prognostication in *Ōu jadam* [article]. In: Workshop Divination and the Strange in Pre-and Early Modern East Asia and Europe, 27. – 28. října 2015.

HONG, Jōngdžu. Sučchǒn Im Pangüi hansie natchanan I Ūnüi hjōngsang jōngu. Online. *Hanguğōmungjojuk*. 2018, č. 24, s. 329-362. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.24008/klle.2018.24.012..> [cit. 2024-02-25].

CHATMAN, Seymour. *Story and Discours: Narrative Structure in Fiction and Film*. Cornell University Press, 1978. ISBN 0-8014-9186-X.

IM, Pang a Miriam LÖWENSTEINOVÁ. *Zápisky za hranicí uvěřitelného*. Praha: Togga, 2018. ISBN 978-80-7476-135-5.

KIM, Hung-gyu. *Understanding Korean Literature*. Routledge, 1997, s. 137. ISBN 9781563247743.

LEE, Peter H. *A Korean Storyteller's Miscellany: The P'aegwan chapki of Ō Sukkwōn*. New Jersey: Princeton University Press, 1989. ISBN 0-691-06771-6.

LEE, Peter H. *A History of Korean Literature*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0-521-82858-9.

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam. Pchäsöl. Na cestě k fikci?. In: LABUS, David a Miriam LÖWENSTEINOVÁ. *Tradice a Proměny: Mýtus, historie a fikce v Asii*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014, s. 213. ISBN 978-80-7308-515-5.

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam, ed. *Čítanka klasické korejské literatury*. Praha: Nová vlna, 2020. ISBN 978-80-88343-09-7.

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam. Portraits of Femininity In Korean Medieval Literature: Stories from Im Pang's Ch'ŏnyerok. *Studia Orientalia Slovaca* [online]. 2020, **19**(1), 165-192 [cit. 2024-03-12]. Dostupné z:

https://www.academia.edu/83723514/Portraits_of_Femininity_In_Korean_Medieval_Literature_Stories_from_Im_Pangs_Ch%C5%8Fnyerok?uc-sb-sw=6027645

MAK, Michael Y. a THOMAS, S. The art and science of Feng Shui—a study on architects' perception. Online. *Building and Environment*. 2005, roč. 40, č. 3. Dostupné z: <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2004.07.016>. [cit. 2024-04-06].

PETTID, Michael; EVON, Gregory a PARK, Chan (ed.). *Premodern Korean Literary Prose: an anthology*. -. New York: Columbia University Press, 2018, s. 38-39. ISBN 9780231165815.

SETH, Michael J. *A Concise History of Korea: from antiquity to the present*. 3. vydání. Londýn: Rowman & Littlefield Publishers, 2020. ISBN 9781538128978.

WELLEK, René. *Koncepty literární vědy*. (H&H), 2005. ISBN 80-7319-037-0.

WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta a LÖWENSTEINOVÁ, Miriam. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Libri, 2006. ISBN 80-7277-265-1.

어숙권(魚叔權). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-10]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0036019>

임방(任墜). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-19]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0047446>

서거정(徐居正). Online. *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture*. 2001. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0027569>. [cit. 2024-02-06].

성현(成俔). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-07]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0029691>

패관잡기(裨官雜記). *한국민족문화대백과사전: Encyclopedia of Korean Culture* [online]. 2001 [cit. 2024-02-11]. Dostupné z: <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0059794>